

Боқий фикр

Бизнинг мақсадимиз —
дунёнинг барча
халқлари билан тенг
бўлиб, уларнинг
бахт-саодатидан
қувониб, улар билан дўст
ва ҳамкор бўлиб яшаш.

Ислом КАРИМОВ

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2014-yil 1-mart, shanba № 18 (8667)

ҒОЛИБЛИККА ДАЪВОГАР ЖАМОА

унинг таркибида икки карра «Баркамол авлод»
спорт ўйинлари ғолиблари ҳам бор

Халқимизда «Эл соғлиғи — юрт бойлиғи», «Соғ танда — соғлом ақл» деган пурмаёно қолмақлар борки, уларнинг мағзини чаққан киши ҳеч қачон бебаҳо бойлиғи бўлмиш ўз саломатлигига бефарқ бўлмайди. Соғ-саломат юришининг энг

биринчи қондаси — спорт билан доимо ҳамнафас яшаш. Мунтазам спорт билан шуғулланган инсоннинг тани ҳам, ақли ҳам, маънавияти ҳам соғлом бўлади. Бугунги кунда юртимизда жисмоний тарбия ва спортни янада ривожлантириш,

ўқувчи-ёшларни спортга кенг жалб этишга қаратилган турли мусобақалар турнирлар жисмонан ва маънан соғлом ёшлар сафини кенгайтиришга хизмат қилаётир, десак муболага бўлмайди.

(Давоми 15-бетда.)

2-mart — O'zbekiston BMTga a'zo bo'lgan kun

Давлат мустақиллигининг асосий белгиларидан бири унинг халқаро миқёсдаги эътирофидир.

Ўзбекистон истиқлолга эришганидан атиги олти ой ўтиб — 1992 йил 2 март куни Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлди. Йигирма икки йилдирки, БМТнинг Нью-Йоркдаги бош қароргоҳида давлатимиз байроғи мағрур ҳилпираб турибди.

БМТ Бош Ассамблеясининг илк резолюцияси ҳам дунёда тинчлик ва хавфсизликни таъминлашга қаратилган.

Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида мустақиллиқнинг илк йилларидан амалга оширилаётган мамлакатимизнинг тинчликпарвар сиёсати бу эзгу мақсад ва вазифаларга тўла мосдир. Хусусан, 1993 йилда давлатимиз раҳбари то-

ТИНЧЛИК ВА ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДАГИ ҲАМКОРЛИК

Мамлакатимиз тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш, экологик муаммоларни бартараф этиш, соғлиқни сақлаш, маданият ва санъатни ривожлантириш борасида БМТ билан изчил ҳамкорлик қилиб келмоқда.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти низомида халқаро тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш, тинчликка таҳдидларнинг олдини олиш, адолат ва халқаро ҳуқуқ принципларига риоя этган ҳолда халқаро мунозаралар ёки низога олиб келувчи ҳолатларни ҳал этиш Ташкилотнинг асосий мақсади эканлиги белгиланган.

монидан илгари сурилган Марказий Осиёда ядро қуролидан холи ҳудуд барпо этиш ташаббуси Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо мамлакатлар, Атом энергияси бўйича халқаро агентлик, Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти, Ислом ҳамкорлик ташкилоти каби нуфузли халқаро институтлар томонидан тўлиқ қўллаб-қувватланди. Марказий Осиёнинг шундай ҳудудга айланиши тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш ишига юксак ҳисса бўлиб қўшилди.

(Давоми 5-бетда.)

РЕПРОДУКТИВ САЛОМАТЛИК

гўдақларнинг тўрт мучаси соғ,
зуваласи пишиқ, жисмонан
бақувват, руҳан тетик бўлиб
дунёга келишини таъминлайди

3-бет

КИБЕРМОББИНГ

ундан болаларни қандай асраш
мумкин?

Тадқиқотларга кўра, кибермоббинг тузоғига 11—16 ёшли болалар кўпроқ тушиб қолмоқда. Кибермоббинг курбонига айланиб қолаётган болалар аксарият ҳолларда ташқи кўриниши сабабли ҳақорат ва камситилишларга учрамоқда.

12-бет

«ЭНГ ФАОЛ БОЛАЛАР СПОРТИ ТАРҒИБОТЧИСИ»

Халқ таълими вазирлиги томонидан ташкил этилган мазкур танлов умумтаълим мактабларининг 5—9-синф ўқувчилари ўртасида 3 босқичда ташкил этилади.

15-бет

Жорий йилнинг 15—23 февраль кунлари Франция пойтахти Париж шаҳрида ўтказилган Александр Глазунов номидаги VIII халқаро танловда ўзбекистонлик ёш мусиқачилар муваффақиятли иштирок этди. Унда

ЁШ МУСИҚАЧИЛАРИМИЗНИНГ ПАРИЖДАГИ МУВАФФАҚИЯТИ

Мамлакатимизда мусиқа таълимини ривожлантириш, мусиқа ва санъат воситасида ёш авлодни юксак маънавиятли, соғлом ва теран тафаккур соҳиблари этиб вояга етказишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Давлатимиз раҳбарининг 2008 йил 8 июлда қабул қилинган «Болалар мусиқа ва санъат мактабларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолиятини янада яхшилаш бўйича 2009—2014 йилларга мўлжалланган Давлат дастури тўғрисида»ги қарори бу борада кўрсатилаётган юксак ғамхўрликнинг амалдаги ёрқин ифодасидир.

Мазкур қарорда белгиланган вазифалар ижроси натижасида мамлакатимизнинг барча ҳудудидан янгидан-янги болалар мусиқа ва санъат мактаблари барпо этилмоқда. Мусиқа ва тасвирий санъатга оид таълим сифати ва мазмуни янги босқичга кўтарилди. Бу ёш мусиқачиларнинг турли халқаро танловлар, фестивалларда муваффақиятли иштирок этаётганида ўз тасдиғини топаётир.

Париж шаҳрида ўтказилган нуфузли танловда Ўзбекистон Халқ таълими вазирлигининг Р.Глиэр номидаги Республика ихтисослаштирилган мусиқа академик ли-

цейи, Шахрисабз ва Фарғона шаҳарларидаги болалар мусиқа ва санъат мактабларининг ёш иқтидорли ўқувчилари виолончель ва скрипка ижроси бўйича ўз истеъдодини намойиш этди.

Р.Глиэр номидаги Республика ихтисослаштирилган мусиқа академик лицейи ўқувчилари Дилшод Нарзуллаев, Иродахон Азизова, Муҳаммадали Аҳоров, Бобур Муҳаммаджонов, Хушнуда Мама-содиқова, Аббос Раималиев, Шаҳобиддин Набиев халқаро танловда биринчи ўринга сазовор бўлди.

Н.УСМОНОВА,
ЎЗА МУХБИРИ

2014-yil — Sog'lom bola yili

дунёнинг ўн бир мамлакатидан эллик нафардан ортиқ мусиқачи истеъдод ва маҳоратини синондан ўтказди.

Yoshlarga oid davlat siyosati — amalda

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмиталари, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати марказий кенгаши ҳамкорлигида "Ўзбекистонда ёшларга оид қонунчилик ва соғлом бола" мавзусида давра суҳбати ўтказилди.

Унда депутатлар, давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари, иқтисодий талаба-ёшлар, оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди.

ҚОНУНЧИЛИК
ВА СОҒЛОМ БОЛА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитаси раиси А.Саидов, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати марказий кенгаши бошқаруви раиси Б.Ғаниев ва бошқалар Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида навқирон авлоднинг қамолоти ҳақида улкан ғамхўрлик ва эътибор кўрсатиш, уларга жаҳон андозалари даражасида билим бериш, ёшларни буюк аждодларимизга муносиб ғорислар этиб воёга етказиш борасида амалга оширилаётган кенг қўламли ишлар ўзининг юксак самарасини бераётганини таъкидлади.

Ўзбекистон Республикасининг "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида", "Таълим тўғрисида", "Воёга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси тўғрисида", "Васийлик ва ҳомийлик тўғрисида"ги қонунлари ва бошқа ҳужжатлар ёшларимизнинг интеллектуал салоҳиятини ҳамда теран тафаккур соҳиблари бўлиб воёга етишида муҳим ҳуқуқий асос бўлмоқда.

Мамлакатимизда ижтимоий йўналиш

рилган давлат дастурларининг ҳаётга изчил таъбиқ этилиши йигит-қизларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоялаш, уларни 12 йиллик узлуксиз таълим билан тўлиқ қамраб олиш, қизиқиши ва иқтидори бўйича касб-ҳунарга йўналтириш, истеъдоди ва қобилиятини ўз вақтида аниқлаш ва юзага чиқариш, ёшларнинг бандлигини таъминлашга қўмаклашиш имконини бермоқда.

Давлатимиз раҳбарининг 2014 йил 6 февралдаги "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишга қаратилган қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ва жорий йил 19 февралда қабул қилинган "Соғлом

бола йили" Давлат дастури тўғрисида"ги қарорлари бу йўналишдаги ишларни янги босқичга кўтариши шубҳасиз. Айни пайтда жамиятимизда маънавият ва маърифатни янада юксалтириш, соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, таълим, соғлиқни сақлаш, ижтимоий ҳимоя йўналишларида ислохотларни тобора такомиллаштириш масаласи доимий эътиборда бўлиб келмоқда.

— Мамлакатимизда ёшларга кўрсатилаётган доимий ғамхўрлик ва эътиборни ҳаётимизда, истеъдодимизни юзага чиқариш жараёнида доимо ҳис этмоқдамиз, — дейди Зулфия номиди Давлат мукофоти совриндори, Наманган давлат университети қошидаги академик лицей ўқувчиси Меҳриноз Аббосова. — Билдирилган бундай юксак ишонча аъло ўқиш, масъулиятни ҳис қилиш, ижтимоий фаоллигимиз билан жавоб бериш фарзандлик бурчимиздир.

Давра суҳбатида мамлакатимизда ёшларга оид миллий қонунчилик, барқамол авлод келажиги йўлидаги эзгу ишларнинг мазмун-моҳияти ҳақида апрофлиха сўз юритилди.

Назозат УСМОНОВА,
ЎЗА мухбири

АСКАРЛАР БИЛАН
УЧРАШУВ

Наманган санъат коллежида муддатли ҳарбий хизматни ўтаб қайтган ҳарбий хизматчилар билан учрашув бўлиб ўтди.

Вилоят муҳофаа ишлари бошқармаси, Наманган шаҳар ҳокимлиги, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати шаҳар кенгаши ва бошқа ташкилотлар ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда ёзувчи ва шоирлар, маънавият тарғиботчилари, коллеж ўқувчи ва ўқувчилари, ота-оналар иштирок этишди.

Vatan himoyasi — muqaddas burch

Учрашувда Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида амалга оширилаётган изчил ислохотлар самарасида ихчам ва тез ҳаракатланувчи, замонавий ҳарбий техника ва қурол-ярғок билан таъминланган Қуролли Кучларимиз шакллантирилиб, ҳарбий хизматчилар ва муддатли ҳарбий хизматни ўтаётган фуқаролар давлатимиз томонидан ҳар томонлама қўллаб-қувватланаётгани, улар учун қатор имтиёз ва имкониятлар яратилгани таъкидланди.

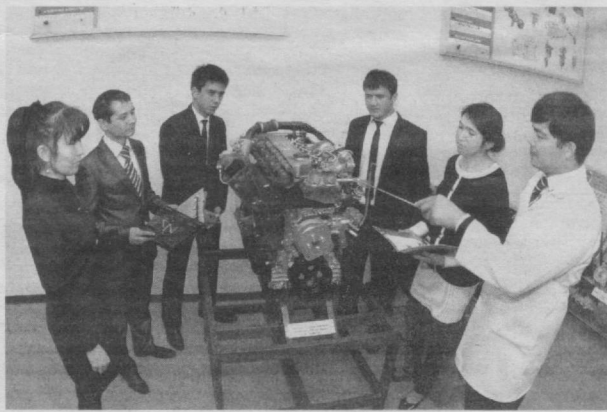
— Миллий армиямиз сафларида хизмат қилиш ёшлар учун чинакам чинқиш ва тобиқани мактабдир, — деди ҳарбий хизматдан қайтган Баҳоидир Азизов. — Мамлакатимиз иқтисодиёти юксалиб, ҳаётимиз кун сайин фаровон бўлиб бораётгани, ёшларнинг замонавий билим ва касб-ҳунар сирларини пухта ўзлаштириши учун яратилаётган шарт-шароитлар юртимизда ҳукм сураётган тинчлик-осойишталик туйғулдир. Мана шунини чуқур ҳис қилган ҳолда, сарҳадларимиз дахлсизлигини, осмонимиз мусофоллигини кўз қорачиғидек асрашга ҳамиша шай туриш ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиз бўлиши керак.

Тадбирда ҳарбий хизматдан қайтган аскарлар ёшларга у ерда яратилган шароит, ҳарбийларга бериладиган имтиёз ва имкониятлар ҳақида сўзлаб берди. Коллеж ўқувчиларининг саволларига жавоб қайтарилди.

А.САТТОРОВ,
ЎЗА мухбири

Абу Райхон Беруний номидаги Тошкент давлат техника университетиди талабаларнинг таълим олиш билан бирга илмий тадқиқот ишлари билан шуғулланиши учун ҳам барча шароитлар яратилган. Олий ўқув юртининг замонавий жиҳозлар ва ўқув қўлланмалари билан мунтазам янгиланиб бораётган бой моддий-техник базаси бунга имкон беради.

Президентимизнинг 2011 йил 20 майда қабул қилинган "Олий таълим муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари

ИЛМ ВА ТАЪЛИМ УЙҒУНЛИГИ

тўғрисида"ги қарорига мувофиқ университетнинг энергетика факультети биноси, аудиториялар, лабораториялар таъмирланиб, "Электр энергияси истеъмолини назорат қилиш ва ҳисобга олишнинг автоматлаштирилган тизими" лабораторияси очилди. Бу ерда талабалар замонавий стендлар ёрдамида электр энергиясини ҳисоблаш, сарфлаш ва истеъмоли қилиш тизимини ўрганмоқда. Бундан ташқари, умумий қуввати 8 кВт.дан ортиқ бўлган қуёш ва шамолдан энергия оладиган замонавий қурилмалар билан жиҳозланган "Энергияни тежаш ва қайта тикланувчи энергия манбалари" лабораторияси ташкил этилди.

Хар қандай ёш олим учун ўз ишланмасини ишлаб чиқаришга жорий этиш муҳим аҳамиятга эга. Қурилмаси тажрибадан ўтказилаётган Шарофиддин Мардоннакулов бундай дейди:

— Мен йирик саноат механизмлари ва мосламаларига қизиқаман. Яқинда ўзим ихтиро қилган шахтали-қайтарувчи газ печига патент олдим. Ушбу печдан алюминий, мис ва магний қотишмасини олишда фойдаланиш мумкин.

Университет талабалари ва ёш олимлари "Ўзбекэнерго" давлат-акциядорлик компанияси, "Ўзтрансгаз" акциядорлик компанияси каби йирик саноат корхоналари ва компаниялари бу-

Танлов жамоавий беллашув тарзида ташкил этилади. Дастлаб умумий ўрта таълим мактабларида 5 нафар ўқувчилан иборат жамоа тузилиб (20 марта қадар), унга таълим муассасасининг ҳуқуқ фани ўқитувчиси раҳбар сифатида бириктирилади. Туман (шаҳар) жамоаси эса биринчи босқичда 1, 2, 3-ўринларни қўлга киритган мактаб жамоалари таркибидан ҳакамлар ҳайъати тавсиялари асосида тузилади. Худди шу тартибда ташкил қилинган ҳудудий жамоа танловнинг республика босқичида қатнашади.

Ғолиблар уч шарт асосида аниқланади. Аввал жамоа биргаликда 25 та тест саволига жавоб берса, сўнг уч саволдан иборат билет ўқувчиларнинг ҳуқуқий билимдонлигини синайди. Учинчи шартда жамоалар ҳуқуқий маданият ва саводхонлиқнинг ҳаётий аҳамияти, воёга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарликлар ва уларнинг салбий оқибатларини саҳна кўринишлари орқали ёритиб беришлари лозим. Бунда ўқувчиларнинг мавзуга ижодий ёндашиши, ижро маҳорати ҳамда ҳуқуқий билимларининг акс эттирилишига эътибор қаратилади.

Танловнинг республика босқичи ғолиблари Халқ таълими вазирлигининг диплом ва эсдалик совғалари билан тақдирланади.

Танлов ҳақидаги батафсил маълумот билан вазирликнинг www.uzedu.uz расмий сайтида танишиш мумкин.

Дилшод КАРИМОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Аскар ЁКУБОВ,
ЎЗА мухбири

2014-yil 1-mart, № 18 (8667)

Ўзбек халқидек болажон ва ғамхўр миллат бўлмаса керак. Унинг турмуш тарзига чуқур сингиб кетган ана шу сифат ҳукумат миқёсида кун тартибига қўйилаётган миллат генофондини яхшилаш, мамлакатимизни ҳар томонлама — ижтимоий-иқтисодий, маданий-маърифий ривожлантиришда ўз ўрнини аниқ белгилаб оладиган баркамол авлодни тарбиялашдек эзгу мақсад билан уйғуллашиб кетади. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон мустақиллигининг илк йилларидан бошлабқ оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, соғлом авлодни дунёга келтиришнинг барча чора-тадбирларини кўришга жиддий эътибор қаратилмоқда. Тошкент тиббиёт академияси 3-клиникаси қошида 2010 йилнинг декабрь ойида Республика аҳоли репродуктив саломатлик марказининг ташкил этилиши бу борадаги ишлар қўламини янада кенгайтди. Марказ директори ўринбосари Рўзиқул Фозилбеков унинг фаолият йўналиши ва бу жараёндаги серқирра ишлар ҳақида батафсил тўхталиб, жумладан, қуйидагиларни сўзлаб берди:

РЕПРОДУКТИВ САЛОМАТЛИК

гўдакларнинг тўрт мучаси соғ, зуваласи пишиқ, жисмонан бақувват, руҳан тетик бўлиб дунёга келишини таъминлайди

— Марказимиз асосан тўрт йўналишда иш олиб боради: аҳоли ўртасида тиббий саводхонликни оширишга доир тарғибот-ташвиқот ишларини кучайтириш; умумий амалиёт шифокорлари, гинеколог, патронаж ҳамширалари учун ўқув-услубий жараённи ташкил қилиш; аҳолига репродуктив саломатлик масалалари бўйича юқори малакали тиббий ёрдам ва маслаҳат хизмати уюштириш; оммавий ахборот воситаларида бу жараённи кенг ёритиб бориш. Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йилда қабул қилинган «Она ва бола» давлат дастури тўғрисида», Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 13 апрелдаги «Она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлом авлодни шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»-ги, ўша йилнинг 1 июлида қабул қилинган «2009—2013 йилларда аҳолининг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлом бола туғилиши, жисмоний ва маънавий баркамол авлодни вояга етказиш борасидаги ишларни янада кучайтириш ва самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари дастури тўғрисида»-ги қарорларида фаолиятининг умумий мазмун-мундариҳаси белгилаб берилган. 2013 йилдан бошлаб марказнинг вилоятлардаги филиалларига юридик мақом берилиб, янги штат бирликлари тасдиқланди ва ходимларнинг лавозим вазифалари белгиланди.

Биринчи йўналиш аҳолининг барча қатламларига тегишли бўлиб, ўтган 2011—2013 йиллар мобайнида марказимиз акушер-гинеколог, педиатр, эндокринолог, уролог, дерматолог, онкогинеколог, психоневрологлари томонидан 20 минг нафардан ортиқ аҳолига малакали профилактик ва амбулатор-поликлиника хизмати кўрсатилди. 2013 йилнинг ўзига марказимиз ва вилоят бўлиmlарига 7,5 минг нафардан ортиқ фуқаронинг мурожаат қилгани, мутахассислар қабулида бўлган аҳоли тиббий саводхонлиги ва маданияти анча ошаётганини кўрсатади. Уларнинг 4500 нафардан ортининг фертил ёшидаги аёллар, 1000 нафарга яқинини ўсмирлар ташкил қилади. Тиббий кўрик натижасида у ёки бу касаллик тури аниқланган фуқароларга даволаниши учун шарт-шароит яратилди.

Дарвоқе, ўсмирлар саломатлиги ҳақида гап кетгудек бўлса, ўсиб келаятган фарзандларимизни мустақил ҳаётга ҳам жисмонан, ҳам маънан соғ-

лом қилиб тайёрлашдек эзгу мақсад ойдинлашади. Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2013 йил сентябрь ойида қабул қилинган «Ўсмир қизларга гинекологик ёрдам кўрсатиш тўғрисида»-ги буйруғи бирламчи тиббий бўғин — оилавий поликлиника, кишлоқ врачлик пунктида фаолият кўрсатаётган умумий амалиёт шифокори, гинеколог ва патронаж ҳамшираси учун йўриқнома вазифасини ўтамоқда. Буйруқда ўсмир қизларни неча ёшдан бошлаб гинеколог кўригидан ўтказиш ва уни қай тарзда амалга ошириш белгилан-

далолат беради. Қолаверса, халқаро экспертлар Ўзбекистон соғлиқни сақлаш тизимида эришилаётган юксак натижаларни эътироф этгани қувонарли ҳолдир. Ўтган уч йил мобайнида марказимиз мутахассислари фертил ёшидаги аёллар, ўсмир қизлар ва бола-ларни соғломлаштириш ҳафталикларидида фаол иштирок этиб, мавжуд ҳолатни ўрганиб чиқдилар. Тиббий кўрикка жалб қилинган фуқаролар соғлиғида учраган касалликларни даволаш чоралари кўрилди. Аҳоли ва ёшлар билан олиб борилаётган ишлар-

га қаратилган тадбирларни ўтказишда қийинчиликка учраши табиий. Шу боис «Соғлом бола йили» давлат дастурида белгиланган устувор вазифаларни бажариш учун бир қанча ҳамкор ташкилотлар — Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитаси, «Маҳалла» хайрия жамоат фонди, «Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати билан ҳамкорликда қўшма дастур имзоланди. Репродуктив саломатликни сақлашнинг асосий йўналишлари — хавфсиз ҳомиладорликни таъминлаш, чилла даврида она ва болага намунали тиббий хизмат кўрсатиш, абортнинг олдини олиш, туғруқ оралиғини уч йил ва ундан ортиқ муддатгача сақлаш, замонавий контрацептив воситалардан самарали, тўғри ва оқилона фойдаланиш бўйича аҳоли тушунчасини кенгайтиришда бу ҳамкорлик дастури қўл келади. Агар кейинги уч йил давомида Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятларда 971 мартаба учрашув, давра суҳбати ва савол-жавоб ташкил қилиниб, бунда 167320 нафар кишининг иштирокини таъминлаган бўлсак, 2014 йилда ўтказиладиган тадбирлар доирасини янада кенгайтирмоқчимиз.

Моддий-техник база бекаму қўст ва замонавий бўлсагина, ҳар қандай соҳа ривожланади. Айниқса, тиббиётда бу бирламчи мезондир. Марказимизнинг 30 ўринли гинекология бўлимида ёш оналарга консерватив ва оператив ёрдам кўрсатамиз. Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан жорий йилнинг биринчи ярмида энг сўнгги русумдаги ташхис қўйиш ва даволашда фойдаланиладиган замонавий технологиялар келтирилиши мўлжалланмоқда. Кольпоскопия, гистероскопия, лапароскопия каби замонавий тиббий аппаратлар ёрдамида аёл саломатлиги визуал кўринишда текширилади, ташхис қўйилади ва уй шароити ёки амбулатор усулда даволаш тавсия қилинади.

Аҳоли репродуктив саломатлигини таъминлаш жуда кенг жараённи қамраб олиб, бунга кенг жамоатчилик бош қўйиши керак. Мутасадди идора сифатида марказимиз ва ҳудудий филиалларимиз шифокорлари аҳоли репродуктив саломатлигини намунали ташкил этишдек умумхалқ ишига қамарбаста бўлишни ўзлари учун шараф деб биладилар.

Хулқар ТҲИМАНОВА
ёзиб олди.

2014-yil — Sog'lom bola yili

ган. Келажакка бугундан бошлаб тамал тоши қўйилар экан, умумтаълим мактабларида таълим олаётган ўсмир қизлар саломатлигини сақлабгина «Соғлом она — соғлом бола» ғоясининг ҳаётдаги рўёбини кўриш мумкин. Агар ўсмир қиз организмидида бирор касалликнинг илк аломатлари борлиги аниқланса, уни даволаш чорасини кўришимиз керак. Бу эса уни соғломлаштириб, оналикка тайёрлашда муҳим аҳамият касб этади. 2012-2013 ўқув йилида пойтахтимиздаги 13та касб-хунар коллежи ва академик лицей ўқувчиларидан 5143 нафари профилактик тиббий кўриқдан ўтказилди.

Бутунжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти томонидан дунёдаги барча мамлакатлар олдида аҳоли репродуктив саломатлиги бўйича қўйилган 12та тамойилни амалиётда бажаришимиз керак. Улар қуйидагилардан иборат: бепуштлиқнинг олдини олиш, жинсий йўл билан юқадиган касалликларга қарши курашиш, бачадон бўйни, қўрқак раки скрининги, эрта туғруққа йўл қўймаслик, кеч фарзанд кўришга шарт-шароит яратмаслик, ўсма касалликларининг олдини олиш, чақалокни она сuti билан парварши қилиш, оналик ва болаликни муҳофаза этиш, бунда эркаклар иштирокини таъминлаш, ўсмирлар репродуктив саломатлиги ва жинсий тарбияси. Агар ҳар қайси мамлакатда соғлиқни сақлаш ходимлари томонидан бу вазифалар собитқадамлик билан оғишмай амалга оширилса, ҳар томонлама соғлом ва баркамол авлод жамиятнинг барқарор қучига айланади. Мамлакатимизда она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлом фарзанд туғилишини таъминлашнинг яхлит бир тизими шаклландики, бу юқорида қайд қилинган тамойилларнинг тўлиқ амалга оширилаётганидан

ни такомиллаштириш мақсадида «Обод турмуш йили» давлат дастурига мувофиқ, «Контрацептив воситалар», «Соғлом фарзанд туғилишида турли витамин-минерал мажмуаларининг аҳамияти» ва «Эрта турмуш қуришнинг салбий оқибатлари» мавзуларида буклетлар тайёрланиб, чоп этилди ва ёшларга тарқатилди.

Юқорида қайд этиб ўтдикки, марказ ходимларининг асосий функцияларидан бири ўқув-услубий жараённи ташкил этиш билан боғлиқдир. Марказимизнинг вилоятлардаги филиали шифокорларини бу ишга жалб қилишдан мақсад — кадрлар малакасини ошириш ва қайта тайёрлашдан иборат. Умумий амалиёт шифокори, гинеколог, патронаж ҳамшираси ва провизорнинг аҳоли ўртасида репродуктив саломатлик бўйича олиб борадиган иши муйайян кўникма ва ўқув талаб қилади. Бундан ташқари, аҳолининг контрацептив воситаларга эҳтиёжини ўрганиб, шунга мувофиқ иш тутиш керак. Амалиётда бундай воситалардан 4 хили бепул жорий қилинган. Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва халқаро ташкилотлар билан ҳамкорликда республикамизнинг барча вилоятларида 116 мартаба ўқув семинари ўтказилиб, бунда 2500 нафардан ортиқ тиббиёт ходимига айнан шу мавзудаги маърузанинг ҳавола қилиниши, шубҳасиз, уларнинг касбий билим ва маҳоратларини оширди.

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ Наманган шаҳрида инновацион ғоялар, технологиялар ва лойиҳалар ярмаркаси бўлиб ўтди.

Олий ва ўрта махсус таълим, қишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирликлари ҳамда бошқа институт, илмий-тадқиқот, тажриба конструкторлиги муассасаларининг саксондан зиёд технологик ишланмалари намойиш этилди.

Вазирлар Маҳкамаси ҳўзўридаги Фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш қўмитаси ва вилоят ҳокимлиги ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда вилоятдаги олий ўқув юртлири профессор-ўқитувчилари, талаба-ёшлар, кичик бизнес ва хўсўсий тадбиркорлик субъектлари раҳбарлари, ишлаб чиқарувчилар ва фермерлар иштирок этди.

— Ярмарка вилоятда тадбиркорлиқни ривожлантириш, илмий тадқиқотлар ва ишланмаларнинг устувор йўналишларини аниқлаш мақсадида ўтказилди, — дейди Наманган муҳандислик-технология институти проректори Р.Муродов. — Бундай тадбирлар фан ва техника ҳамкорлигини янада мустаҳкамлаш, янги инновацион лойиҳаларни амалга ошириш орқали иқтисодиётни ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этади.

Тадбир якунида вилоятдаги фермер ҳўжаликлари, саноат қорхоналари ва ташкилотлар, кичик бизнес ва хўсўсий тадбиркорлик субъектлари билан ҳамкорлик шартномалари имзоланди.

❖ Нукусда "Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси" танловининг Қорақалпоғистон Республикаси босқичи ғолибларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди.

Педагогларни ҳар томонлама рағбатлантириш, тажрибаларини омаллаштириш, уларни қўллаб-қувватлаш мақсадида ташкил этилаётган тадбирлар орасида "Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси" анъанавий танловининг алоҳида ўрни бор. Ушбу танловнинг жорий йилги Қорақалпоғистон Республикаси босқичида ўн тўрт фан йўналиши бўйича 170 нафар ўқитувчи иштирок этди.

— География фани бўйича биринчи ўринни эгалладим, — дейди Оллоберган Омонов. — Ахборот оқими тобора тезлашиб бораётган бугунги давр педагоглардан ўз билим ва кўникмаси, касб маҳоратини муттасил ошириб боришни талаб этаётди. Президентимиз раҳнамолигида соҳага қаратилаётган алоҳида эътибор ва педагогларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, меҳнатимизни муносиб рағбатлантириш борасида амалга оширилаётган кенг қўламли ишлар бизни янада кўпроқ изланишга, Ўзбекистонимизни ривожланган давлатлар қаторига қўшибдек эзгу мақсад йўлида тинимсиз ишлашга ундайди.

Танлов якунига кўра, ўз йўналишида биринчи ўринни эгаллаган 14 нафар ўқитувчи мамлакат босқичида иштирок этиш учун йўлланма олди.

❖ Фарғонада ёшларни тадбиркорликка кенг жалб этиш, тадбиркорлик билан шўғулланиш истагида бўлган ёшларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга бағишланган "Ёш тадбиркорлик — банк эътиборида" мавзўсида тадбир бўлиб ўтди.

2013 йилда Фарғона вилоятидаги 145 касб-ҳўнар коллежини 59 минг 279 нафар йигит-қиз ботирди. Уларнинг бандлигини таъминлаш, тадбиркорлик билан шўғулланиши учун етарли шарт-шароит яратишга алоҳида эътибор қаратилиб, ўз бизнесини йўлга қўйиш истагида бўлган ёшларга тадбиркор банклари томонидан имтиёзли кредитлар ажратилди.

Анжуманда соҳа мутахассислари томонидан кичик бизнес ва хўсўсий тадбиркорлиқнинг ҳуқуқий асослари, бу борада яратилган имтиёзлар, тижорат банкларида кредит олиш йўллари ҳақида батафсил маълумот берилди.

Тадбирда бир гуруҳ касб-ҳўнар коллежи битирувчиларига тижорат банкларининг имтиёзли кредитини олиш ҳуқуқини берувчи сертификатлар топширилди.

❖ Чўст туманида бўш иш ўринлари ярмаркаси ўтказилди.

Туман ҳокимлиги, бандликка қўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш маркази, прокуратура, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати туман кенгаши ҳамкорлигида ташкил этилган меҳнат ярмаркасида элликача яқин қорхона, ташкилот ва муассаса икки юздан зиёд бўш иш ўрни билан иштирок этди.

Иш берувчилар томонидан ташкил этилган кўргазмалар, маълумотномалар ярмаркага келганлар учун ўз қизиқишлари, мутахассислик ва лаёқатига мос иш танлаш имкониятини яратди.

— Чўст тиббиёт коллежини битирганча, — дейди Зоҳида Эрқинова. — Мутахассислигим бўйича иш билан таъминланганимдан хурсандман.

Ярмарка иштирокчилари, шунингдек, 2014 йил туманда яратилиши режалаштирилаётган янги иш ўринлари ҳақида маълумот, меҳнат қўнчилиги, ижтимоий муҳофаза масалаларида мутахассислардан маслаҳат ва тавсиялар олишди.

Туман бандликка қўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказидан маълум қилишларича, жорий йилда янги қорхоналари ишга тушириш, тадбиркорлик, қасаначилик, ҳўнармандлик, фермер ҳўжалиқларини ривожлантириш, ишламай турган қорхоналар фаолиятини тиклаш ҳисобига етти мингдан зиёд янги иш ўрни яратилди.

ЎЗА ВА МАХСУС МУХБИРЛАРИМИЗ МАТЕРИАЛЛАРИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ.

Янги ахборот имкониятлари

Республика ахборот-кўтубхона марказида Алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялари давлат қўмитаси ҳамда Жаҳон банкининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси ҳамкорлигида "Таълим учун очик электрон ахборот манбалари" мавзўсида видеоконференция ташкил этилди. Анжуманда Тошкент шаҳри ва вилоятлардаги ахборот-кўтубхона марказлари мутахассислари, таълим муассасаларининг ахборот-ресурс марказлари ходимлари соҳага оид билим ва кўникмаларини ошириш имконига эга бўлишди.

Анжуманда АКТдан самарали фойдаланишнинг янги ҳизматларини жорий этиш юзасидан амалга оширилаётган ишлар, соҳадаги янгиланишлар, фойдаланувчиларни электрон манбалар орқали тўлақонли ахборот билан таъминлаш истиқ-

боллари ҳақида фикр алмашилди.

— Ўқувчилар керакли маълумотларни излаб топиши учун ахборот-ресурс марказимизда барча қўлайликлар мавжуд, — дейди Чилонзор коммунал ҳўжалиги ва хизмат кўрсатиш

касб-ҳўнар коллежи АРМ раҳбари Мақсуда Азимова. — Компьютерларимиз Ziyonet тармоғига уланганлиги иш самарадорлигини ошириб, ўқувчиларни зарур электрон манбалар билан таъминлашда муҳим аҳамият касб этмоқда. Семинарда мутахассислар Жаҳон банкининг очик электрон манбалари ва бошқа очик ахборот ресурсларидан муайян ахборотни излаш, илм-фан, таълимнинг турли соҳаларидаги инновациялар билан танишиш услулари ҳақида зарур маълумотлар беришди.

Хайриддин МУРОД,
"Ma'rifat" мухбири

Соғлом турмуш тарзи сари

1-Тошкент педагогика коллежида Тошкент шаҳар ўрта махсус, касб-ҳўнар таълими бошқармаси ҳамда шаҳар хотин-қизлар қўмитаси ҳамкорлигида "Устозлар изидан..." деб номланган давра суҳбати ташкил этилди. Соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш, ёшларнинг ахборот хуружлариға қарши маънавий иммунитетни мустаҳкамлаш, вояга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарлик ва гетхвандликнинг олдини олиш мақсади кўзланган тадбирда қизлар тарбияси, уларни оилавий ҳаётга тайёрлаш борасида фикр алмашилди.

Давра суҳбатига академик лицей ва касб-ҳўнар коллежлари ўқувчи-қизларига соғлом оилани шакллантириш, соғлом болани вояга етказиш, қизларни оилавий ҳаётга тайёрлаш, оилалар ажримининг олдини олиш, эрта никоҳнинг салбий оқибатлари ҳусусида тушунча-

лар берилди. Суҳбатда иштирок этган ўсмир қизлар ва уларнинг оналарини қизиқтирган саволларга Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси, шаҳар хотин-қизлар қўмитаси вакиллари, Ўзбек Миллий академик драма театри санъаткорлари, маҳалла фаоллари ва мутахассислар ҳаётий тажрибалар асосида атрафлича жавоб қайтаришди.

Тадбирнинг иккинчи қисми Ўзбекистон халқ шоири Зулфия Исроилова таваллуд толган кўн ва 8 март — Халқаро хотин-қизлар байрамига

бағишланди.

Халқимизнинг севишли санъаткорлари, шоиралар, Зулфия номидаги Давлат мукофоти соҳибалари, мухика бўйича халқаро танловлар ғолибалари сўзга чиқиб, давлатимиз томонидан аёл-

ларга эътибор ва ғамхўрлик кўрсатилаётгани, ҳар йили байрам арафасида Зулфияхоним издошларининг муносиб рағбатлантирилаётгани ҳусусида гапирдилар.

Чарос НИЗОМИДДИНОВА,
Шоҳиста НИЁЗМЕТОВА

Бўрхон РИЗОКУЛОВ олган суратлар.

Чет тилини пухта ўрганиш

ёш мутахассислар салоҳиятини янада оширади

Халқаро бизнес марказида Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда Британия кенгашининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси ҳамкорлигида семинар-тренинг ўтказилди. Тил ўқитиш кўникмаларини баҳолаш ва инглиз тилини ўқитиш тизимини янада такомиллаштириш масалаларига бағишланган тадбирда хорижий тиллар бўйича мутахассислар ва олий ўқув юртлири ўқитувчилари иштирок этди.

Тадбирда сўзга чиққанлар замонавий баҳолаш методлари бўйича интенсив дастур ташкил этилаётгани, бу инглиз тилини ўқитиш ва кадрлар малакасини оширишда муҳим аҳамият касб этиши алоҳида таъкидланди.

— Чет тилларни ўқитиш тизимини янада ривожлантириш учун дарслик ва ўқув қўлланма-

лар сонини кўпайтириш ва такомиллаштириш, уларнинг сифатини яхшилаш, ўқитувчилар малакасини ошириш ва яхши методик қўлланмалар яратиш йўналишида кенг қўламли ишлар амалга оширилаёпти, — дейди Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети қошидаги Тил ўқитиш маркази директори Аббос Ирисқулов. —

Ёшларимиз ҳам устозлари кўмағида чет тилларни иштиёқ билан ўрганаёпти. Зеро, бугун чет тилларни ўрганган ҳар бир ўғил-қиз етуқ малакали мутахассис бўлиб шаклланиши ва унга талаб катта бўлиши шубҳасиз.

Семинар-тренинг 4 мартача давом этади. Жараёнда мавжуд ўқув дастурларини доимий баҳолаш бўйича материаллар тайёрлаш ҳусусида тажриба алмашилади. Бундай тадбирлар бошқа чет тилларга ихтисослашган турдош олий таълим муассасаларида ҳам ташкил этилади.

Ҳасан МҰМИНОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Замонавий АКТ — таълим тизимиға!

Тошкент ахборот технологиялари университетида Халқ таълими вазирлиги ҳамда Алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялари давлат қўмитаси ҳамкорлигида халқ таълими тизимида замонавий АКТдан фойдаланиш бўйича ўқув семинар-тренинг бошланди.

Икки кўнлик тадбирда Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоятлар ва Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармаси, педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтларининг АКТ мутахассислари, ҳудудий таянч мактаблар ўқитувчи-тренерлари, информатика ўқитувчилари АКТ, интернет ва мультимедиа ресурсларидан самара-

ли фойдаланиш борасидаги билимларини оширишмоқда.

Таълимға АКТни жорий қилиш, малакали педагог кадрларни тайёрлаш, «Электрон ҳўкумат» тизимини шакллантириш ва ривожлантириш, ахборот хавфсизлигини таъминлаш, «Электрон рақамли имзо», «Э-хат», «Э-ҳўжжат» дастурий воситаларидан фойдаланиш тартиб-қоидалари мутахассислар томонидан батафсил тушунирилиб, соҳага оид янгилликлар, инновациялар ҳақида маърузалар, амалий машғулотлар ўтказилмоқда.

Малака ошириб махсус сертификатга эга бўлган иштирокчилар 10 мартдан бошлаб ўз ҳудудларида семинарлар ташкил этиши кўзда тутилган.

А. ХАЙРУЛЛАЕВ

2014-yil 1-mart, № 18 (8667)

ТИНЧЛИК ВА ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДАГИ ҲАМКОРЛИК

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Давлатимиз раҳбарининг Афғонистондаги вазиятни тинч йўл билан ҳал қилиш, Орол муаммосини бартараф этиш, халқаро терроризм, диний экстремизм, наркотик моддалар ва қурол-яроғларнинг ноқонуний савдосига қарши курашиш борасидаги таклиф ва ташаббуслари нафақат минтақа, балки глобал миқёсда ҳам муҳим масалалар сифатида эътироф этилди.

Президентимиз БМТ Бош Ассамблеясининг 2000 йил сентябрь ойида ўтган Мингйиллик саммитида халқаро терроризм ва гиёҳванд моддалар савдосига қарши курашиш, минтақавий хавфсизлиكنи мустаҳкамлаш, БМТ фаолияти ва унинг таркибий тизимини ислоҳ қилишга доир таклифларни билдирди. Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг 1999 йилги Истанбул саммитида БМТ ҳузурда терроризмга қарши кураш бўйича халқаро марказ ташкил этиш гоёсини илгари сурди. 2001 йил 28 сентябрда БМТ Хавфсизлик кенгаши доирасида терроризмга қарши кураш кўмитасининг ташкил этилиши бу

гоянинг амалдаги натижаси бўлди.

Давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг Ташқи сиёсий фаолияти концепциясини тасдиқлаш тўғрисида»ги қонун мамлакатимиз тинчликсевар сиёсатининг амалдаги яна бир ифодаси бўлди. Мазкур концепцияда Ўзбекистоннинг ҳарбий-сиёсий блокларда иштирок этмаслиги, ўз ҳудудда хорижий давлатларнинг ҳарбий базалари ва объектлари жойлаштирилишига йўл қўймаслиги, давлатлараро алоқалар ва ҳамкорлиكنи фақат икки томонлама асосда ташкил этиш баён қилинган.

Мамлакатимиз БМТ билан турли йўналишларда ҳамкорлик қилиб келмоқда. Юртимизда унинг қатор тарихий тузилмалари – Тараққиёт дастури, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти, Болалар жамғармаси, Таълим, фан ва маданият масалалари билан шугулланувчи органи ваколатхоналари фаолият кўрсатаятир.

Ўзбекистонда аҳоли соғлигини сақлаш, репродуктив саломатлиكنи мустаҳкамлаш, соғлом oilани шакллантириш борасида амалга

оширилаётган кенг кўламли ислохотлар халқаро миқёсда алоҳида эътироф этилмоқда. Ихтисослаштирилган тиббиёт марказлари ва уларнинг минтақавий филиаллари, кўп тармоқли шифохоналар, oilавий поликлиника ва замонавий қишлоқ врачлик пунктларида аҳолига малакали тиббий хизмат кўрсатилмоқда.

ЮНЕСКО билан ҳамкорликда болалар саломатлигини мустаҳкамлаш, улар орасида юқумли касалликлар тарқалишининг олдини олиш, эмлаш, мактабгача таълим муассасалари ва мактабларда тиббий маданиятни ошириш, санитария-гигиена қоидаларига риоя этишни таъминлаш, соғлом турмуш тарзини шакллантиришга қаратилган кўплаб тадбирлар ўтказилмоқда.

ЮНЕСКО фан, таълим ва маданият соҳаларини ривожлантириш, қадимий обидаларни асраб-авайлаш борасида Ўзбекистон билан яқиндан ҳамкорлик қилиб келмоқда. Ўтган давр мобайнида ЮНЕСКО шафелигида Амир Темури, Мирзо Улуғбек, Аҳмад Фарғоний, Имом Бухорий, Камолiddин Беҳзод каби буюк аждодларимиз, Самарқанд, Бухоро, Хива,

Термиз, Шахрисабз, Қарши, Тошкент, Марғилон сингари қадимий шаҳарларимиз, «Ал-помиш», «Авесто» каби бебаҳо адабий ёдгорликлар, шунингдек, Хоразм Маъмур академиясининг юбилейлари халқаро миқёсда кенг нишонланди.

Самарқанд, Бухоро, Хива ва Шахрисабз шаҳарларининг тарихий-маданий объектлари ЮНЕСКОнинг Жаҳон маданий мероси рўйхатига киритилган. ЮНЕСКО қарорига мувофиқ, 2001 йилда Бухоро «Тинчлик шаҳри» деб эълон қилинди. Бойсун маданий мероси, Шашмақом, катта ашула ва Наврўз инсониятнинг номоддий маданий мероси сифатида ЮНЕСКОнинг Репрезентатив рўйхатидан жой олган.

2013 йил августда бўлиб ўтган «Шарқ тароналари» тўққизинчи халқаро мусика фестивалининг очилиш маросимида ЮНЕСКО Бош директори Ирина Бокова Ўзбекистонда маданият ва санъатни ривожлантиришга катта эътибор қаратилаётганини, Президент Ислам Каримов томонидан асос солинган «Шарқ тароналари» фестивали ана шу эътиборнинг юксак намунаси эканини алоҳида таъкидлади.

Атроф-муҳит муҳофазаси, табиий бойликлардан оқилона фойдаланиш – Бирлашган Миллатлар Ташкилоти фаолиятининг яна бир муҳим йўналиши. Ўзбекистон Мингйиллик ривожланиш мақсадларига эришишда атроф-муҳит муҳофазаси алоҳида аҳамият касб этишини таъкидлаб келади. Хусусан, Орол инқирозининг атроф-муҳитга, бу ерда яшаётган миллионлаб одамлар ҳаётига халокатли таъсирини қамайтириш бугунги кундаги энг муҳим вазифалардандир.

2010 йил апрель ойида мамлакатимизга ташриф буюрган БМТ Бош қотиби Пан Ги Мун Оролбўйидаги экологик бўҳрон оқибатлари билан бевосита танишди. Ушбу ташриф якунлари бўйича тайёрланган Орол денгизи инқирози оқибатида зарар кўрган аҳолининг муҳим ҳаётий эҳтиёжларини таъминлаш бўйича қўшма дастурни амалга ошириш ўзаро ҳамкорлиكنинг яна бир ўс-тувор соҳасига айланди.

Ўзбекистоннинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти билан ҳамкорлиги изчил ривожланиб бормоқда. Бу мамлакатимизнинг жаҳон ҳамжамиятидаги нуфузини янада оширишга хизмат қилмоқда.

ЎЗА

Чилонзор туманидаги 181-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Гавҳар Даминова ўн олти йилдирки, муқаддас масканда шоғирдлари даврасида фаолият кўрсатади. «Болага меҳр беринг» мавзусида oilа-махалла-мактаб ҳамкорлигида олиб бораётган ишлари туман миқёсда оммалаштирилди. «Энг яхши очик дарс» кўрик-танловида мактабда биринчи, «Медиа дарс» кўрик-танловида эса туманда иккинчи ўринни эгаллади.

— Ўқитувчилар, айниқса, бошланғич синф мураббийлари ўқувчилар билан ишлар экан, ўзлари ҳам дунёга бола кўзи билан қарайдилар. Зарур бўлса ролга кириб, ўрни келганда қатъият кўрсатади. Нима бўлганда ҳам бола кўнглига йўл топиб, уни таълимнинг мўъжизавий оламига етаклайди, — дейди муаллима.

Суратларда: Чилонзор туманидаги 181-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Гавҳар Даминова дарс пайтида.

Бурҳон РИЗОКУЛОВ олган суратлар.

ЁШЛАР – ИЛЛАТЛАРГА ҚАРШИ

Андижонда «Ёшлар – гиёҳвандлик, одам савдоси ва терроризмга қарши» шиори остида ёшлар фестивали бўлиб ўтди. Андижон шаҳар ҳокимлиги, прокуратураси, ички ишлар бўлими ҳамда «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати шаҳар кенгаши ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда касб-ҳунар коллежи, академик лицей ва умумтаълим мактаблари ўқувчилари иштирок этишди.

Yoshlarga oid davlat siyosati — amalda

Ўзбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари вазирлиги М.Ҳожиматов ва бошқалар Президентимиз раҳнамолигида ёшлар бандлигини таъминлаш, уларни касб-ҳунарга йўналтириш, «оммавий маданият» таъсири ва турли таҳдидлардан асраш, ёшларга ҳуқуқий, тиббий ёрдам кўрсатиш, иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришга қаратилаётган алоҳида эътибор юксак самаралар бераётганини таъкидлади.

Тадбир ўқувчилар томонидан тайёрланган ҳунарамандлик буюмлари, миллий либослар кўرғазмаси намойиши билан бошланди.

— Ушбу фестиваль биз, ёшлар учун ҳақиқий байрамга айланди, — дейди Андижон машинасозлик касб-ҳунар коллежи ўқувчиси Малоҳат Мусаева. — Мамлакатимизда яратилаётган шароит ва имкониятлардан унумли фойдаланган ҳолда, Ватанимиз равнақи ва халқимиз фаровонлиги йўлида хизмат қилиш бугунги тадбир иштирокчиларининг асосий мақсади.

Фестиваль доирасида шаҳар тиббиёт бирлашмаси шифокорлари томонидан ОИВ инфекциясига қарши курашда ёшларнинг маънавий тафаккурини, тиббий саводхонлигини юксалтириш, миллий қадриятларимизни тарғиб этиш, гиёҳвандлик, ичкиликбозлик каби иллатларнинг олдини олиш, соғлом турмуш тарзига амал қилиш борасида суҳбатлар ўтказилиб, ёшларни қизиқтирган саволларга батафсил жавоб қайтарилди.

Мавзуга доир буклет ва бошқа кўрғазмали материаллар тарқатилди. Гиёҳвандлик, одам савдоси ва терроризмнинг салбий оқибатлари акс эттирилган расмлар, фотолар кўрғазмаси ҳамда иншолар танлови ўтказилди.

Фестиваль якунида санъаткорлар томонидан ижро этилган куй-қўшиқлар иштирокчиларда катта таассурот қолдирди.

Тадбирда Андижон вилояти ҳокими Ш.Абдурахмонов сўзга чиқди.

Ф.УБАЙДУЛЛАЕВ,
ЎЗА мухбири

ТЎРАҚЎРҒОНЛИКЛАР ТАЖРИБАСИ

Тўрақўрғон туманида 79 нафар ўқувчи якка тартибда таълим олаётган. Халқ таълими ва ассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими бу ўқувчиларнинг умумтаълим фанлари бўйича белгиланган дастур асосида билим олиши учун шарт-шароитларни яратган. Ўқувчилар ўқув жиҳозлари ва қуроллари, дарслик ҳамда бошқа зарур қўлланмалар билан таъминланган. Оилавий шароити, дарсларни ўзлаштириши ҳам доимо эътиборда. 23 нафар ўқувчига компьютер олиб берилган.

Кейинги йилларда якка тартибда ўқиётган йигит-қизларни иқтидори ва лаёқати асосида касб-хунарга йўналтириш, истеъдодини тарбиялаш ва шакллантиришга ҳам катта эътибор берилмоқда. Тўрақўрғонлик педагоглар якка тартибда таълим олаётган ҳар бир ўқувчини қизиқиши ва иқти-

дорига қараб фан, ижодий ва касбий тўғаракларга жалб этишмоқда. Натижада уйда таълим олаётган барча ўқувчилар 14та тўғаракда қобилиятини ривожлантириш, иқтидорини юзага чиқариш имконига эга бўлди.

Яқинда "Менинг иқтидорим — келажагим пойдевори" мавзусида бўлиб ўтган вилоят семинарида тўрақўрғонлик ўқитувчиларнинг бу борда амалга ошираётган ишлари омалаштирилди. Анжуман иштирокчилари 12-, 28-, 36-, 38- ва 60-умумтаълим мактабларида якка тартибда ўқийдиган ўқувчилар билан ишлаш ва уларнинг тўғарак машғулотидаги иштироки, эришяётган натижалари билан танишдилар. Масалан, 38-умумтаълим мактабида якка тартибда таълим олаётган Ҳасанбой Умаралиев барча фанларни аъло баҳога ўзлаштириши билан бирга инглиз

тилини ўрганишга, доира чалишга қизиқади. Унинг иштиёқи ўқитувчилари назаридан четда қолмади. Мактаб маъмурияти ўқувчининг тиришқоқлиги ва истеъдодини ўз вақтида сезиб, унга қўшимча машғулотлар ташкил этиб берди.

12-умумтаълим мактабининг 8-синф ўқувчиси Алишер Икромжонов ҳам ана шундай қобилиятли ўсмирлардан. Унинг компьютер сирларини тез ўзлаштиришини инobatта олиб, ўқитувчилари барча сабоқларни электрон дарсликлар ёрдамида ўта бошладилар. 28-умумтаълим мактаби ўқувчиси Ҳусниддин Усмонжоновдаги дурадгорлик ва тасвирий санъатга иштиёқ ҳам рағбатлантирилмоқда. У тўғарак машғулотида устозлари ёрдамида ана шу икки йўналишда маҳоратини ошираяпти.

Ғанишер АКБАРОВ,
«Ma'rifat» мухбири

СИНОНИМ СЎЗ ВА СОНЛАР

Математика кенг қамровли фан. Техника, физика, механика, астрономия, кимё, биология ва бошқа фанлар билан ҳам chambarchas боғлиқ. Шу жумладан, уни она тили билан ҳам боғлаб ўрғатиш яхши самара беради. Ўзаро узвийликни таъминлаш учун математика дарсларида ўқувчиларнинг тил маданиятини оширишга доир машғулотлар ўтилиши, она тили дарсларида эса математик мавзудаги машқларга ўрин берилиши кифоя.

Масалан, 7-синфда шакли ҳар хил, лекин маъноси, яъни қиймати бир хил ифодалар берилган. Уларни шартли равишда «синоним ифодалар» деб аташ мумкин. Мисоллар келтирамиз:

1-мисол: $\frac{2}{16} = \frac{4}{8} = \frac{1}{4} = \frac{1}{2}$

2-мисол: ўнли касрни оддий касрга, оддий касрни ўнли касрга айлантиришда ҳам синонимлар ҳосил бўлади. Масалан: $0,25 = \frac{1}{4}$; $0,75 = \frac{3}{4}$.

Она тили дарсларида «Юклама» мавзусини тушунтирганда «фақат» юкламаси қатнашган математик жумла тузинг, дея топшириқ берилса, ўқувчилар математик теоремаларни эслашга уринади.

Масалан, «Учбурчакка ташқи чизилган айлана» мавзусида «Ҳар қандай учбурчакка ташқи айлана чизиш мумкин ва фақат битта» теоремасида иштирок этган «фақат» сўзи кучайтирувчи юклама вазифасини бажаради. Геометриянинг жуда кўп аксиома ва теоремаларида «фақат» сўзи қўлланилади. Шунда ўқувчилар бевосита она тили дарсларидаги «Юклама» мавзусини эслайди. Бу эса фанлараро боғланишга ижобий таъсир кўрсатади.

Гулшаной АБДУЛЛАЕВА,
Булоқбоши туманидаги 11-умумтаълим
мактабининг математика
фани ўқитувчиси

ФИДОЙИ МУАЛЛИМА

Ўқувчининг ҳар томонлама билимли бўлиши педагог малакаси ва маҳоратида боғлиқ. Ўқитувчида шу икки жиҳат устун бўлса дарс самарадорлиги ортиб, ўғил-қизларда фанга меҳр уйғонади. Мирзо Улуғбек туманидаги 27-мактабининг география фани муаллимаси «Йилнинг энг яхши ўқитувчиси» кўрик-танловининг республика босқичи иштирокчиси Нурнисо Отабоева ҳам ана шундай фидойи педагоглардан. У ҳар бир дарсига алоҳида тайёрларик кўради, ўз устида тинчсиз ишлайди. Унинг ўқувчилари билимлар беллашуви ва фан олимпиадаларида муваффақиятли иштирок этмоқда.

— География дарси-

Суратда: Мирзо Улуғбек туманидаги 27-мактабининг география фани ўқитувчиси Нурнисо Отабоева ўқувчилари билан дарс жараёнида.

Б.РИЗОКУЛОВ олган сурат.

Savol bering, javob beramiz

«Ma'rifat» gazetasiining shu yil 15 fevrali sonida Ўзбекистон таълим, фан ва маданият ходимлари касаба уюшмаси марказий кенгаши масъул ходими Д.Мухамедалиева тегишли низомга кўра, ўрта махсус маълумотли тарбиячи ва ўқитувчиларга малака тоифаси бериш тартиби тўғрисидаги саволга ўрта махсус, касб-хунарга маълумоти эга бўлган педагог кадрга аттестация натижаларига кўра мутахассис, иккинчи ва истисно ҳолларда биринчи малака тоифаси берилиши мумкин, дея жавоб берган. Шу тўғрими?»

З.РЕЖАББЕКОВА,

Наманган вилояти Чортоқ туманидаги
8-мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси

Мазкур саволга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест марказидан қуйидагича батафсил жавоб олинди:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги «Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида»ги 25-сонли қарори билан тасдиқланган «Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишга қўйиладиган давлат талаблари»нинг 8.3-бандида умумий ўрта таълим мактаблари ўқитувчиси олий педагогик маълумотга эга бўлиши талаби белгиланган.

Вазирлар Маҳкамасининг 2005 йил 21 декабрдаги «Халқ таълими ходимлари меҳнатига ҳақ тўлашнинг такомиллаштирилган тизимини тасдиқлаш тўғрисида»ги 275-сонли қарори билан тасдиқланган «Халқ таълими ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш тўғрисида»ги Низомнинг 4-бандида халқ таълими ходимларининг касбий ўсишини рағбатлантиришда малака тоифалари ва ушбу малака тоифаларини олиш учун ходимларнинг маълумот даражасига қўйилган асосий талабларда ўрта махсус, касб-хунарга маълумотлиларнинг ўрта махсус, касбий (педагогик ёки бажарилаётган лавозим ва вазифаларига мувофиқ бўлган) маълумотга эга бўлган, тоифаси бўлмаган ходимлар таркибига кириши белгиланган.

Ўзбекистон Республикасининг «Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида»ги Қонунда норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг ўзаро нисбатига оид тартибда норматив-ҳуқуқий ҳужжат ўзига қараганда юқорида юридик кучга эга бўлган бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга мувофиқ бўлиши шартлиги, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар бир-бирига тўғри келмаган ҳолларда юқорида юридик кучга эга бўлган норматив-ҳуқуқий ҳужжат қўлланилиши, тенг юридик кучга эга бўлган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар бир-бирига тўғри келмаган ҳолларда кейинроқ қабул қилинган ҳужжат қоидаларига амал қилиниши белгиланганлиги учун «Раҳбар ва педагог кадрларни аттестациядан ўтказиш тартиби тўғрисида»ги Низомда ўрнатилган тартиблар қўлланишида юқори турувчи ва кейин қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган тартиб ҳисобга олинган ва ўрта махсус, касб-хунарга маълумотли умумий ўрта таълим мактаблари педагог кадрларига малака тоифалари бериш тўхта-тилган.

Шу билан бирга «Раҳбар ва педагог кадрларни аттестациядан ўтказиш тартиби тўғрисида»ги Низомнинг 51-бандининг 2-хатбошида педагог кадр малака тоифасини оширишнинг мажбурий шартли педагог ходимларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти(маркази)да унинг малака оширишдан ўтиши белгиланган. Юқорида кўрсатиб ўтилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда умумий ўрта таълим мактаблари ўқитувчиси олий педагогик маълумотга эга бўлиши белгиланганлиги учун ўрта махсус, касб-хунарга маълумоти эга бўлганлар малака ошириш институти(маркази)да малакасини ошириш тартиби мавжуд эмас.

Шунингдек, ўрта махсус, касб-хунарга таълимига 2010 йил 12 июлдан бошлаб жорий этилган «Ўрта махсус, касб-хунарга таълимининг тайёрлов йўналишлари, касблар ва ихтисосликлар умумдавлат таснифлагичи»даги «таълим» соҳасида тайёрлов йўналишлари, касблар ва ихтисосликларда умумий ўрта таълим мактаблари учун ўқитувчилар тайёрлаш белгиланмаган.

ҲАР БИР ЎҚУВЧИ БИР ОЛАМ, БИР ТАҚДИР

буни теран англаган Тошкент вилояти педагоглари янгидан-янги ташаббусларни амалиётга жорий этмоқда

Энг муносиблар директор бўлсин!

Худудда 1397та таълим муассасаси бўлиб, шундан 879таси мактаб. Уларнинг кўпчилигини ўз устида ишлайдиган, янгиликка интилувчан директорлар бошқариётган дейишимизга асос бор. Бойси, халқ таълими бошқармасининг ташаббусига биноан, эндиликда мактаб директорлигига номзоди кўйилган ходим соҳанинг етук мутахассислари ва шу муассаса педагоглари иштирокида уюштирилган сўхбатдан ўтди. Сўхбат жараёнида бўлажак директорнинг келгусида таълим мазмунини ошириш ва мактаб маконини ҳар томонлама ривожлантиришга оид таклифлари муҳокама қилинади. Агарда ушбу кадрнинг режиси экспертлар ва мактаб ходимларининг талабига жавоб берса, у билан жамоа шартномаси имзоланади. Тарафлар (халқ таълими бошқармаси, мактаб жамоаси ва директор) ўртасида тузилган меҳнат шартномасига мувофиқ равишда ишга ижодий

Ўқувчиларга замон талабига мос таълим-тарбия бериш ва уларни ўз ортидан эргаштира олиши учун ўқитувчига қандай ёрдам зарур?

Бугун умумтаълим мактабларимиздаги моддий-техник ва технологик таъминот ривожланган мамлакатларникидан қолишмайди. Ўқитувчи шахси, унинг обрў ва нуфузи, моддий ва маънавий қўллаб-қувватланиши ҳам ҳавас қилса арзигулик. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва унинг узвий давоми бўлган Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури асосида мактабларимизда фарзандларимизнинг ҳар томонлама чуқур ва пухта билим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилди. Галдаги вазифа эса таълим-тарбия жараёнини мазмунан такомиллаштириш, сифат жиҳатдан тамоман янги босқичга кўтаришдан иборатдир. Тошкент вилоятида бу борада хайрли ташаббуслар йўлга қўйилиб, ижобий натижа бера бошлади.

ти ёки гул кўчати бўлишини ташкил этаман.

Мактаб раҳбари олти ойдан зиёд иш фаолияти давомида бирин-кетин ўз ваъдаларининг удрасидан чиқди. Ўқувчилар ўзлаштириши бўйича мониторинг натижалари 1,6 фоизга ошиб, билимлар беллашувининг туман босқичида қатнашган 11 нафар ўқувчининг уч нафари, фан олимпиадаларида иштирок этган 13 нафар ўқувчидан эса икки нафари ғолиб бўлди. Мактаб худуди ободонлашиб, кўркамлашди.

— Иш берувчи билан ходим ўртасида жамоа шартномаси имзоланиши раҳбарни ўз ишига янада масъулият билан

чиқ, Пискент, Окқўрғон туманларига татбиқ қилиш яхши самара берапти. Бунда билимлар беллашувида юқори кўрсаткичга эга бўлган Паркент тумани ХТМФМТТЭ бўлими мудури ва методистларининг иш жараёнини Юқоричирчиқ тумани мутахассислари ҳафтаининг жума ва шанба кунлари кузатиб, ўз муаммоларини бар-тароф этиш усулларини ўрган-ди. Жумладан, Юқоричирчиқ туманидаги 1-мактаб директори, директорнинг ўқув ишлари ва маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари таълим самарадорлиги юзасидан яхши натижага эга бўлган

Ilg'or tajriba

олият юритаётган педагог-ҳодимларнинг салоҳияти катта аҳамиятга эга. Шуни инобатга олган ҳолда, ҳар бир МТМ ходими касбига янада масъулият билан ёндашиши, ўз устида мунтазам ишлаши, изланиши муҳим. Худуддаги 423та МТМда иш ана шундай талаблар асосида йўлга қўйилган. Хусусан, мактабгача таълим муассасасида болага таълим-тарбия беришда асосий фаолият тури ўйин бўлгани учун «Ўйнаб ўрганамиз» машғулотлар мажмуаси ишлаб чиқилиб, амалиётга жорий этилди. Тарбияланувчиларнинг интеллектуал қобилиятини ўстириш, тенгқурлари ҳамда катталар билан мулоқотга киришиш ма-лакасини ошириш ҳамда бола-ни маънан етук ва жисмонан соғлом ҳолда мактаб таълимига тайёрлаш, чет тилини билишнинг бошланғич кўникма-ларини ҳосил қилиш каби мак-садларни кўзлаган ушбу маш-ғулотлар мажмуи қуйидагича ташкил этилди:

— мактабгача таълим муассасалари шўбалага бўлинади, шўбба раиси сайланади;

— шўбба раиси ўтказиладиган тадбирларни режалаштириш боради (тадбирлар режаси бир йилга тузилади, туман (шаҳар) ХТМФМТТЭ бўлими то-монидан тасдиқланади);

— шўбба иштирокчилари икки ойда бир марта йиғилади. Ҳар бир муассаса иштирокчиси режа асосида белгиланган мав-зу бўйича ўз тажрибаларидан намуналар намойиш этади;

— ўқув йилининг охирида машғулотлар тўплами омма-лаштирилиб, амалиётга татбиқ этилади;

— туман(шаҳар)лар микёсида намунали деб топилган маш-ғулотлар ишланмалари вилоят микёсида оммалаштирилади.

— Ана шундай иш шакли қўллангандан сўнг касбий ма-лакаси ошган тарбиячилар кўпайди, — дейди Чирчиқ ша-ҳар ХТМФМТТЭ бўлимининг мактабгача таълим методисти Зумрад Содикова. — Тарбиячи-ларнинг ҳамкасблари, ота-она-лар олдида нуфузи ошди. Ўз устида тизимли ишланиш йўлга қўйган педагоглارнинг излаб келадиган ота-оналар сони кўпайди. Натижада бола-лар камрови ортиси кузати-моқда. Шунингдек, тарбияла-нувчиларга инглиз тилини ўргатиш бўйича Чирчиқ шаҳ-ридаги 34-, 39-МТМда тажри-

ба мактаби яратилди. Ҳозир-да ушбу муассасаларга барча МТМлардан тарбиячилар ке-либ иш ўрганиб кетишяпти.

Сабоқ берувчига сабоқ

М педагогика соҳасида мутахассиснинг нечоғлиқ чуқур билимга эга бўлишидан ҳам аввал ўқитувчи-мураббийлик салоҳияти, маҳорати ва тажрибаси устувор аҳамият касб эта-ди. Негаки, илмни фақатгина кишининг ўзи билиши бир жиҳат, уни ўзгаларга ҳам маҳорат билан ўргатиш, уларнинг ҳам мулқига айлантира олиш эса педагогик тўлақонлиқни таъминлайдиган иккинчи жиҳат десак янглишмаймиз. Аслида, ўқитувчилик касбининг машақ-қатю улуғлиги ҳам шунда! Ҳар йили юртимиз педагогика олий ўқув юртиларини битириб чиқаётган минглаб бўлажак ўқитувчиларнинг мактабларда ўз фаолиятларини муваффақият-ли бошлашларида таълим муассасалари раҳбарияти, тажрибали ўқитувчи ва туман (шаҳар) ХТМФМТТЭ бўлими мето-дистлари ҳамда мутахассислар-нинг хизмати муҳим аҳамиятга эга. Шу нуқтаи назардан, Тош-кент-вилоят халқ таълими бо-шқармаси раҳбарияти жойлар-даги таълим муассасаларида фаолият юритаётган ёш педа-гогларга амалий ёрдам бериш юзасидан ўзига хос янги та-шаббусни бошлади. Бошқарма мутахассислари жойлардаги умумтаълим муассасаларида очик дarsлар ташкил этишмоқ-да. Ана шундай намунавий дар-слардан бирини яқинда Бўка туманидаги 37-мактабнинг 6-синф ўқувчилари учун геогра-фия фанидан Тошкент вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи Қарамон Мавлонов ўтди.

...Бир соатлик дарс якуни-га етди. Вилоят халқ таълими бошқармаси бошлигининг бу ташаббуси фан ўқитувчилари-га самарали методик ёрдам, туман методистлари учун эса ўзига хос ибрат намунаси бўлди. Бу эса вилоят халқ таъ-лими бошқармаси ходимлари ва туман ХТМФМТТЭ бўлимла-ри методистларини мактаб амалиёти билан ҳар томонла-ма яқинлаштирмоқда. Шунинг-дек, ушбу янгилик методист учун ўз тажрибасини ошириш, таълим жараёнига чин маъно-да яқинлашиш, ўқувчи билан ишлаш, фан ўқитувчилари билан бевосита мулоқотда бўлиш, уларга қандай методик ёрдам кўрсатиш зарурлигини белгилаб олиш учун имконият ҳамдир.

Ҳар бир ўқувчи — бир тақ-дир, бир келахак. Демак, ҳар бир кўрсаткич ортда ўғил-қиз-ларимиз муваффақияти ва ёрқин келажаги намоян. Ана шу йўлда тинимсиз ҳаракат қилаётган таълим ходимлари-нинг ташаббуси ва тажрибалари диомо қадрлидир.

Насиба ЭРХОНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Ҳамкорлик сабаб бириктирилган туман мактабларида ҳам педагогик кенгаш, методик кенгаш ва методбирлашлар фаолиятининг самарадорлиги янада ошди. Ўзаро тажриба алмашиш, айниқса, ўқувчиларнинг фанларга қизиқишини оширгани билан аҳамиятга эришди.

ёндашувга алоҳида эътибор қаратилади. Хусусан, дирек-тор ходимларнинг рационали-заторлик таклифлари ва ихти-рочилик қобилиятини на-моён этишига кўмаклашишга ундалади. Ёки таълим сама-радорлигини оширувчи, меҳ-нат унумдорлигини ўстирув-чи усулларни татбиқ қилиш-да бош-қош бўлиш тегишли бандларда мустаҳкамланган. Келинг, худди шундай сўх-батлардан ўтиб, жамоа шарт-номасини имзолаб, янги ўқув йилидан Зангиота тум-анидаги 56-мактаб директори этиб тайинланган Гулбаҳром Гасилова фаолиятини таҳлил қиламиз. У сўхбат жараёнида мактаб кўрсаткичларини яна-да яхшилаш учун қуйидаги аниқ режаларни билдирган эди:

— ходимларнинг ҳар бири-дан ўз фани билангича чега-раланиб қолмасдан, бошқа бир ижодий йўналишда ҳам ўзини кўрсатишини таъмин-лайман;

— билимлар беллашуви ва фан олимпиадаларида ўқувчи-ларнинг фақатгина сон эмас, сифат кўрсаткичини ошириш-га эришаман;

— «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси» қўриқ-танловида изланувчан ва муносиб педа-гоглар иштирокини таъмин-лаш учун муассасада соғлом рақобат муҳитини яратаман;

— мактаб худудини обо-донлаштириш учун нафақат микрохудудларнинг тозалиги-га эътибор қиламан, балки ҳар бир ўқувчининг ўз дарах-

карашга ундаркан, — дейди Гулбаҳром Гасилова. — Чунки жамоат кенгаши олдида сиздан аниқ режа ва иш йўналишлари талаб қилинар эканки, уларни бажаришни пайсалга солиш билдирилган ишончини суи-стеъмол қилиш билан баробар-дир. Зеро, мактаб директори муассасадаги барча маънавий-маърифий жараёнлар учун масъ-ул кадр хисобланар экан, раҳ-барликка энг муносиб номзод-ни танлашда ва унда шахсий намуна бўлиш масъулиятини оширишда жамоат кенгашига таянилиши замонавий иш юри-тиш усули сифатида ўзини оқлайди, назаримда.

Кўмакнинг амалиёси яхши

«Ўрган-ўргат» тавсиялар мажмуи таълим сифати-ни оширишда ўзига хос тизим сифатида мутахассислар томонидан эътироф этилаётган бор гап. Мазкур ҳудудда ҳам ушбу тадбирларнинг ҳўжа-курсинга эмас, балки ҳар кун-лик аъъанавий фаолиятга айлан-тирилиши натижасида педагог-ларда масъулият ҳисси янада ортмоқда. Туман ва шаҳарлар-даги баъзи таълим муассасала-рида кузатилаётган оқсоқлик-ларни бартараф этиш ва илгор тажрибаларни оммалаштириш-да ушбу аъъана қўл келаётир. Масалан, самарали натижалари билан ажралиб турган Ангрен, Бекобод, Чирчиқ шаҳар ХТМФМТТЭ бўлиmlарининг тажрибасини нисбатан оқсаётган Куйичирчиқ, Бўка, Юқоричир-

Паркент туманидаги 1-мактаб-нинг иш фаолиятини ҳар бир йўналиш бўйича кузатиб. Юқоричирчиқлик педагоглар ҳамкасбларидан ишни қандай йўлга қўйишни ўрганганликла-рини таъкидлашди. Ҳамкорлик сабаб бириктирилган туман мак-табларида ҳам педагогик кен-гаш, методик кенгаш ва метод-бирлашлар фаолиятининг са-марадорлиги янада ошди. Ўзаро тажриба алмашиш, ай-ниқса, ўқувчиларнинг фанларга қизиқишини оширгани билан аҳамиятлидир. Олайки, даво-мат бўйича илгор тажрибага эга Паркент тумани педагоглари сабабсиз дарс қолдирувчи ўқувчилар билан маҳалла, оила ҳамкорлигида мунтазам тушун-тириш ишлари олиб бориш усулини қўшни тумандагилар-га намойиш этишди. Давра сўх-батлари ҳар чорак якуни бўйи-ча 4—6 фандан ўқувчиларнинг фанларни ўзлаштириш монито-рингини чиқариш, натижалар асосида аниқланган бўшлиқлар-ни тўлдириш учун тавсиялар ишлаб чиқиш ва қўшимча маш-ғулотларни ташкил этиш бўйи-ча маслаҳатларини беришди.

Ўйнаб, ўрганиш самараси

Мактабгача таълим муас-сасаларида тарбияланган ётган болаларни тўлақонли ривожлантириш аниқ белгилан-ган вазифалар сирасига кир-ди. Жажжи болажонларнинг жисмонан соғлом, маънан етук бўлиб ўсишида мактабгача таъ-лим муассасасининг, унда фа-

Мамлакатимизда кенг кўламда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ислохотлар натижаси дунё ҳамжамияти томонидан яқдл эътироф этилиб, бу ҳар бир Ўзбекистон фуқароси ҳаётида намоён бўлмоқда. Истиқлол йилларида аҳолининг фаровонлик даражаси 1990 йилга нисбатан тўрт баробар юксалди. Бугун дунёда тан олинган “Инссад” институти тадқиқотларига кўра, Ўзбекистон умумий фаровонлик даражасига кўра, 64-ўринга кўтарилганлиги алоҳида эътиборга лойиқдир. 1988 йилда собиқ СССР ижтимоий-иқтисодий тараққиёт даражасига кўра, дунёдаги нафақат ривожланган, балки ривожланаётган мамлакатлардан ҳам анча ортда эди. Ўзбекистон Республикаси эса умумий ривожланиш даражасига кўра, ҳар томонлама қолоқ бўлган СССР таркибидеги 15та республика орасида 12-ўринда турган. Демак, истиқлол шарофати билан ўтган 22 йил ичида исми кўрилган ўзгаришлар гувоҳи бўлиб турибмиз.

Мустақиллик туфайли юртимиздаги давлат тузилмаларида — таълим муассасаси ёки корхона бўламлиги, тadbirkorлик ёхуд фермерлик бўладими — барчасида жамоатчилик назоратини бево-сита йўлга қўйишга масъул бошланғич касба уюшмаси, “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати ва бошқа нодавлат нотижорат ташкилотлар бўлинмаси фаолият юрити-ши қонунчилигимизда бел-гилаб қўйилган. Демак, жа-моатчилик назорати ижтимо-ий адолатни рўёбга чиқариш механизми эканлиги кундек равшан. Ижтимоий соҳалар-га давлат бюджет маблағла-рининг 60 фоизи йўналти-рилиши жамоатчилик нazo-ратининг моддий салоҳияти-ни кучайтирди. Умумий ўрта таълим, ўрта махсус ва олий таълим педагоглари, корхона ишчи-хотимлари, тижорат со-ҳаси билан машғул аҳоли ва-киллари, банкда ишловчилар, индивидуал тарзда фаолият юритувчилар, касаначилик, қурилиш, деҳқончилик, чор-вачилик, хунармандчилик, тadbirkorлик билан шуғу-лланаётган юртдошларимиз фаровон ҳаёт кеңириб, мам-лакатимизни ривожланти-ришга ҳисса қўшмоқдалар. Таъкидлаш зарурки, улар-нинг умумий статистик миқ-дори мамлакатимиздаги мав-жуд меҳнат ресурсларининг деярли ярмини ташкил эта-ди.

Ўзбекистон — ўз миллий стратегиясини эълон қилган юрт. Бу стратегия ривожлан-ган демократик давлатлар қаторидан муносиб ва мус-таҳкам ўрин олишдан ибор-ратдир. Ҳозирги босқичда эса мамлакатимиз дунё ҳамжамия-ти даврасидан ўз муносиб ўрнига эга бўлди. Эндиги ва-зифа — юксак тараққий эт-ган давлатлар қаторига қўшилиш экан, ана шу олий мақсадга эришишда субъек-тив омил, яъни фуқаролар-нинг сиёсий, ижтимоий-ин-теллектуал фаоллиги, янги фаол информацион-маданий муҳитта нафақат мослашиш, балки шундай юксак интел-лектуал, бунёдкорлик муҳи-тини яратиш ҳам муҳим аҳамиятга эгадир.

Ғарб мамлакатлари аҳоли-си, хусусан, сиёсий оппози-

ция вакиллари давлат тузил-малари фаолияти, турмуш тарзи ва ҳаёт фаровонлиги даражасига баҳо беришда, асосан, неготив позициядан туриб ёндашувчи методоло-гияга таянади. Ўзбекистонда эса азал-азалдан бир-бирига кўмаклашув, хайрихоҳ ёнда-шув, яхшиликка рағбат, жа-моавийликка таянувчи та-моийилга амал қилинади. Ўзбек халқи моҳият эътибо-рига кўра позитив ментали-тетга эга. Ҳар қандай давлат маҳаллий халқ менталите-тининг ифодасидир. Бугунги кунда ҳаётимиздаги позитив жиҳатларни шунчаки қайд этиш эмас, балки ҳар томон-лама асосланган, исботи аниқ, ҳолис маълумотлари аҳолига етказиш ва кенг тарғиб этиш орқали шукро-наслик тарбиясини кучайти-риб бориш ҳам жамоатчилик назорати зиммасида, дейиш мумкин.

АЖДОДЛАР ОРЗУСИДА

Жамоатчилик назорати концепцияси халқимиз тари-ҳида асрлар мобайнида эри-шилиши мушкул орзу бўлиб келган. Абу Наср Форобий “Фозил одамлар шаҳри” аса-рида ижтимоий назоратга эришиш фақат илм-фан, маърифат даражасига эга бўлган ориф жамоаларга на-сиб этади, маърифатга эга бўлмаган халқ эса ҳукм би-лан бошқарилишга мойил бўлади, деб таъкидлайди. Хи-той мутафаккири Конфуций аҳоли ахлоқ, маърифат би-лан тарбияланса, бир сўз би-лан айтганда, жамоатчилик назорати йўлга қўйилса, мам-лакатдаги тинчлик, ижтимо-ий барқарорлик мустаҳкам бўлишини ифодалаб шундай дейди: “Рангиз амру фармон-лар билан идора қилиниб, жазо чоралари билан тизгин-лаб турилса, гарчи халқ фа-қат жиноят содир этишдан вақтинча фориғ бўлсалар-да, жиноятнинг иснод эканлиги ҳис қилмайдилар. Ахлоқий меъёрлар билан идора қили-ниб, адаб-таомил (маърифат) билан тийиб турилсалар, ра-ият ҳалол ва ор-номусли бўлибгина қолмай, балки ўзини ўнглаб ҳам олтай”. Де-мак, жамоатчилик назорати одамларнинг жамият талаб-

лари асосида мўътадил яшаб юришларини таъминлабгина қолмай, балки уларнинг яшаш сифатларини яхшилаш, ўзларини ўнглаб олиш им-кониятларини ҳам оширади.

Абу Мансур Мотурудий инсон шахси ва мавқеини турли ижтимоий-сиёсий, ди-ни тазйиқлардан ҳимоя қилувчи жамоавийлик зару-рлигини асослаб, унга ўзаро келишув негизида эришиш мумкинлигини, халқ тинчли-ги, тотувлиги ва тараққиёт фақат одамлараро муро-са мувозанати юзга келганда-гина амалга ошишини таъ-кидлайди.

Буюк мутафаккирлар Абу Наср Форобий, Абу Райҳон Беруний, Алишер Навоий, Заҳириддин Муҳаммад Бобур асарларида ўша давр давлат бошқару-ви, воқелик ҳамда ҳолатлар таҳлили-да, аввало, ижобий жиҳатлар, эришил-ган ютуқлар эътироф этилиб, сўнгра муваффақиятларни ривожлантириш йўлидаги муаммо ва камчиликларни объектив ҳамда рационал тарзда ҳал этиш анъанасига асос солинган. Айнан ана шундай ёндашув миллий қадрият-ларимизни асраш, халқимиз ментали-тетига содиқлик ҳамда воқелик барқа-рорлигини, тинчликни таъминлаш им-кониятларини кенгайтиради.

Буюк мутафаккирлар Абу Наср Форобий, Абу Райҳон Беруний, Алишер Навоий, Заҳириддин Муҳаммад Бобур асарларида ўша давр давлат бошқаруви, воқелик ҳамда ҳолатлар таҳлилида, аввало, ижобий жиҳатлар, эришил-ган ютуқлар эътироф этилиб, сўнгра муваффақиятларни ривожлантириш йўлидаги му-аммо ва камчиликларни объектив ҳамда рационал тарзда ҳал этиш анъанасига асос солинган. Айнан ана шундай ёндашув миллий қад-риятларимизни асраш, хал-қимиз менталитетига содиқ-лик ҳамда воқелик барқарор-лигини, тинчликни таъмин-лаш имкониятларини кен-гайтиради.

Собиқ иттифоқ даврида катта авлод вакиллари-га яхши таниш бўлган “давлат назорати”, “халқ назорати”, “давлат инспекцияси”, “партия назорати” сингари текширувлар орқали одамлар-ни қаттиқ сиқувга олиш сиё-сати амал қилар эди. Бу ти-зим одамларни ялпи тарзда ўз назорати остида ўшлаб келган бўлса, истиқлол ту-рфаили жамоатчилик давлат-

ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ИНСТИТУТЛАРИ БИЛАН ҲАМКОРЛИК

Кучли фуқаролик жамия-тининг муҳим жиҳатларидан бири — одамларнинг давлат тузилмалари билан ўзаро алоқалари бевосита — яъни индивидуал ёндашув тарзи-да эмас, балки бу муноса-батларнинг асосан билвосси-та, яъни жамоат ташкилот-лари орқали амалга ошири-лишидир. Истиқлол йилла-рида мамлакатимизда жамо-ат тузилмаларини ташкил

этиш жараёнини ҳар томон-лама рағбатлантириш, солин-нинг имкон қадар рпо-ратив асосда бирлашувини таъминлаш билан бирга, дав-лат тузилмаларининг фаоли-яти устидан тизимли жамо-ат назоратини йўлга қўйиш-дан иборат ялпи ижтимоий ҳаракатга ҳам асос солинди. Ижтимоий назорат жара-ёни кишиларнинг ўзаро жа-моавий бирикувлари, нодав-лат ташкилотлар мавқеининг мустаҳкамланишига бевоси-та боғлиқ бўлгани боис маз-кур ҳаракатни қўйидаги йўналишларда амалга оши-риш мақсадга мувофиқдир:

1. Аҳоли турли табақала-ри, ижтимоий қатламлар психологияси ва интилиш-ларига монанд фаол жамо-атчилик назоратини амалга оширувчи нодавлат тузилма-ларни таркиб топтиришни рағбатлантириш.

2. Ўзбекистон халқи мен-талитетидеги жамоавийлик табиятини инobatга олиб, маърака-маросим ва тўйлар-ни ихчам, тартибли ўтказиш-га йўналтирилган жамоатчи-лик назоратини кучайтириш-ни қўллаб-қувватлаш.

3. Ёшлар фаоллигини таъ-минловчи турли тўғрақлар ишини аҳолининг тураржой-лари (маҳалла, қишлоқ гу-зарлари), касб-кор, меҳнат фаолиятлари кечувчи муас-сасаларда ҳамда маданий дам олиш масканларида ташкил этишда жамоатчилик назo-ратидан фойдаланиш.

Президентимизнинг жамо-атчилик назоратини янада тақомиллаштиришга оид фикрлари аҳолининг ишлаб чиқариш, таълим ва бошқа тузилмалари билан қамраб олинмаган қатламлари ора-сида ҳам уни амалга оши-ришни кўзда тутди. Бу на-фақат давлат тузилмалари ишини, балки ўзгараётган макон ва замон жараёнлари маҳсули бўлган жамият тар-тибини ҳам доимий эъти-борда тутишни кун тарти-бига қўяди.

Ma'rifat

2014-yil 1-mart, № 18 (8667)

Жамоатчилик назорати айни чоғда мавжуд нодав-лат нотижорат ташкилотлар, жамғармалар, партиялар иш самарадорлигини мунтазам равишда орттиришга имко-ният яратди. Мамлакатим-изда 4та партия, Ўзбекис-тон экологик ҳаракати, “Ка-молот” ёшлар ижтимоий ҳар-кати, кўплаб нодавлат нотижорат ташкилотлар ва жамғармалар фаолият юри-тмоқда. Улар фуқаролик жа-мияти институтлари сифати-да муайян фаолиятини амал-га ошираётган бўлса-да, ак-сарияти асосан, ўз ижтимо-ий негизи, қатламлари ва

адолатни тиклайди. Таълим муассасасининг оқил раҳба-ри бундай ҳолатда педагог дарсининг сифат даражаси-ни доимий ўрганиб бoрyвчи жамоатчилик назорати гу-руҳларини ташкил этиши ва унинг фаолиятини тизимли тарзда йўлга қўйиши лoзим. Бундай тизим жамоатчилик назорати гуруҳлари иш си-фати натижаларини ойма-ой таълим муассасаси кенгаш ва йигилишларида муҳокамадан ўтказиб бoриш тарзида шакллана бошлайди. Бундан ўн йил муқаддам ҳар бир таълим муассасаси-да жамоатчилик фикрини

ТАЪЛИМ МУАССАСАСИДА ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИ

Таълим соҳасидаги жамо-атчилик назорати асосан пе-дагог ва ўқувчи-талаба фао-лияти сифат жиҳатларини таъминлашга қаратилган бўлади. Баъзан ўқувчининг таълим олишга рағбати ва қизиқиши сусаяди. Сабаб нима, билмаймиз. Дейлик, педагог ишга ўз вақтида ке-лади, дарсини мунтазам ўтади, журнални тартиб би-лан тўлдирди, мажлисларда иштирок этади, тadbир ва ҳашарларида қатнашди. Бир қарашда унинг фаолиятига эътироз билдиrolмаймиз. Аммо ўқувчилар бундай пе-дагогдан таълим олишни не-гадир хоҳламайдилар. Улар ўз норозилиklarини дарсга қатнашмаслик, рейтинг ба-лаларини жон-дилдан кўта-ришга ҳаракат қилмаслик, дарсда тинч ўтирмаслик, фани ўзлаштиришда педа-гог билан ҳамкорлик қил-маслик, ташаббус кўрсатмас-лик, тезроқ танаффус бўли-шини кутиш тарзида намо-ён этишади. Айнан ана шу ҳолатларда жамоатчилик на-зорати муаммоли вазиятлар-га ойдинлик киритади ва

адолатни тиклайди. Таълим муассасасининг оқил раҳба-ри бундай ҳолатда педагог дарсининг сифат даражаси-ни доимий ўрганиб бoрyвчи жамоатчилик назорати гу-руҳларини ташкил этиши ва унинг фаолиятини тизимли тарзда йўлга қўйиши лoзим. Бундай тизим жамоатчилик назорати гуруҳлари иш си-фати натижаларини ойма-ой таълим муассасаси кенгаш ва йигилишларида муҳокамадан ўтказиб бoриш тарзида шакллана бошлайди. Бундан ўн йил муқаддам ҳар бир таълим муассасаси-да жамоатчилик фикрини

Fikr, mulohaza, taklif

ТЎҒРИЛИК МАЁФИ ТАРАҚҚИЁТГА ЭЛТАДИ

Жамоатчилик назоратини ҳаммани барабар қўллаб-қувватлаш ёки одамларни ҳар қандай ноқонуний ҳатти-ҳаракатлар таъсиридан ҳимоялаш, деб тушунмаслик керак. Даставвал, ходимлар-нинг тўғри ва ҳалол ишла-ши, раҳбарнинг мақбул қарор қабул қилиши ва ман-фаатлар мувозанатини сақ-лашга бўлган ижтимоий эътибори ана шу тушунчани ифодалайди. Жамоатчилик назорати лоқайд, дангас, ҳафсаласиз ёхуд касбий ма-лакasi кам бўла туриб, ўз устида ишлашни хоҳламай-диган одамларга тарбиявий йўл билан таъсирчан ёнда-шса билиши, муайян ижобий натижага эришиши жиҳати-дан ҳам эътиборлидир. Зеро, жамоатчилик назорати жа-моадаги ижтимоий меъёрлар-нинг тарозиси, тўғри йўлнинг ҳимоячиси вазифасини баж-ариши билан ҳам жамияти-миз ва давлатимизга фой-далидир.

Истиқлол даврида, худди инсоният тарихидаги улуг ўзгаришлар даврида бўлгани сингари, инсон онги ва та-факкуридаги бош мезон — иймон, ишонч, тўғрилик, тартибот мазмунини тўлиқ ислоҳ қилишга эришилди. Давлат сиёсатида сўз ва иш, мақсад-режа, амалиёт бирли-ги таъминланди. Фуқаролар давлат томонидан белгилана-ётган дастур ва режалар иж-росига ўзларини дахлдор ва бурчли деб биладилар. Дав-лат фаолиятига хос бўлган тўғрилик, адолат, ишчанлик, режавий иш тутиш хусуси-ятлари одамлар фелъ-атво-ри, турмуш тарзига ҳам кўча бошлади.

Жамоатчилик назорати ҳалоллик, эзгулик, ишонч, сўз ва иш бирлиги асосига қурилади. Жамоатчилик на-зорати икки мустаҳкам пой-деворга асосланиб амал қилади. Бу икки пойдевор бир томондан истиқлол дав-ри фуқаросига хос бўлган тўғрилик, мавжуд тартибот-га ҳурмат, бунёдкорлик, ва-танпарварликдан куч олса, иккинчи тарафдан яратув-чанлик, ижод қилиш учун барча ҳуқуқий, иқтисодий, молиявий, маънавий имкони-ятларнинг тўла-тўқис яратиб берилганида кўринади. Дав-лат фаолиятини назорат этишдек муқаддас ишда жа-мият томонидан қўлланилув-чи тўғрилик тамойили мам-лакатимизнинг ривожланган, демократик давлатлар қато-ридан муносиб ўрин олиши кафолатидир.

Мансур БЕКМУРОДОВ,
социология фанлари
доктори, профессор

МАҲАЛЛАНИНГ БОШҚАРИШ УСЛУБИ

Маҳалла муайян ҳудудда-ги ижтимоий-маънавий му-ҳитни таркиб топтирадиган тузилма бўлиб, бу борада эришаётган ютуқларимиз кам эмас. Оилавий ажралиш, коллежни тутатмаган қизлар-ни эрта турмушга узатиш, турли ёт гоёларнинг кириб келиш ҳолатлари бу тузилма аралашуви билан кескин ка-ламгайди. Эндилеҳда ҳудудда-ги барқарор ижтимоий-маъ-навий муҳитни асрабгина қолмасдан, аҳолини янада фа-шоллаштириш, бунёдкорлик ишларига кенгроқ сафарбар қилиш, маънавий юксалиш имкониятларини рўёбга чи-қариш ҳам керак. Маҳалла доирасида жамоатчилик на-зорати фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида-ги турли комиссиялар арала-шуви билан рўёбга чиқари-лади. Маҳалладаги жамоат-чилик назорати муаммоли ва-зирлардан одамларни чиқа-ра олиши билан, яъни одам-ларга фойдалилиги билан аж-ралиб туради.

Халқимизнинг турмуш фа-ровонлиги ошгани сайин маънавий, интеллектуал, ма-иший эҳтиёжлари ҳам ортиб бормоқда. Бу эса мактаб, мактабдан ташқари таълим муассасалари, коллежлардаги мавжуд тўғрақлар тармоғи-ни янада кенгайтиришни та-қозо этади. Ўтказилган тад-қиқот натижаларига кўра, Тошкент, Самарқанд, Бухо-ро, Навоий, Андижон шаҳар-ларидаги ҳар уч оиланинг биттаси ўз фарзандларини турли тўғрақларга жалб этиш хоҳиши мавжудлигини билдирган. Шу боис маҳал-ла жамоат назорати нафақат кам таъминланган оилалар-ни моддий-маънавий жиҳат-дан қўллаб-қувватлаш, бал-ки аҳолининг юқорида са-наб ўтилган эҳтиёжларини қоплашда ҳам кўмак бера-диган институтга айланиш зарур. Ўзбекистон Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофа-за қилиш вазирлиги томо-нидан якка тартибда фаоли-ят юритувчи энга, репети-тор, оилга манший хизмат кўрсатувчи сингари индиви-дуал тарздаги меҳнат фаоли-яти турлари белгиланган тар-тибда расмийлаштирилиши зарурлигини бугунги фара-вонлашаётган турмушимиз талаб этмоқда. Демак, жамо-атчилик назорати нафақат ба-жарилаётган ишнинг сифати-ни назорат этиш, балки фой-даланилаётган имкониятлар-ни ишга солишни ҳам назар-да тутди.

Мулкчилик шаклидан қатъи назар, барча корхона, ташкилот ва муассасалар раҳбарлари диққатига!**ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ЖАҲОН ТИЛЛАРИ УНИВЕРСИТЕТИ**

2013-2014 ўқув йилида бакалаврият йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари бўйича битирувчиларни ҳамкорлик шартномалари асосида иш жойларига тақсимлаш жараёни бошланганлигини маълум қилади. Университетнинг замонавий билимларни мукамал ўзлаштирган битирувчи бакалавр ва магистрларига эҳтиёжи бўлган корхона раҳбарларидан битирувчиларга келгусидаги иш жойини танлашида қўмаклашиш мақсадида уларга яратиб берилиши мумкин бўлган имкониятлар (маош, турар жой билан таъминлаш ва бошқа имтиёзлар) ҳақида университет раҳбариятига жорий йилнинг 20 мартига қадар талабнома ҳамда расмий сўров хати билан мурожаат этишни таклиф қиламиз.

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетини 2013-2014 ўқув йилида битираётган бакалавр ва магистрлар ҳақидаги маълумотлар (2-давлат гранти асосида, ш-шартнома асосида):

№	Таълим йўналишлари, мутахассисликлар	БАКАЛАВРИЯТ														МАГИСТРАТУРА																								
		Филология ва тилларни ўқитиш:														Лингвистика:																								
		Инглиз тили		Немис тили		Француз тили		Испан тили		Хитой тили		Рус тили		Рус тили ва адабиёти (ўзга тилни гуруҳлари)		Таржима назариси ва амалиёти (тиллар бўйича)		Халқаро журналистика		Жами		Инглиз тили		Немис тили		Француз тили		Испан тили		Рус тили		Таржима назариси ва амалиёти (тиллар бўйича)		Халқаро журналистика (филонет турлари бўйича)		Журналистика (спорт журналистикаси)		Адабиётшунослик (инглиз адабиёти)		Жами
г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	
Тошкент шаҳри	Шаҳар(туман) ва вилоятлар	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	г	ш	
	Яккасарой	3	13	3			1		4	2						3		8	21	1									1										2	
	Шайхонтоҳур	10	25		1	2		2	1	1	2				1	5	2	16	36	1	6								1	1								2	7	
	Учтепа	18	16			1		4	1	2		1	2	2	2	1	1	3	25	29	7		1	1	1	1		1	3									2	13	
	Юнусобод	22	31	1		3	2				3	1	1			1	1	2	4	30	42	10				1		1					2					14		
	Сирғали	5	14	1		1	1		3		1	1				3		1	8	23	3		1														1	3		
	Чиланзор	20	26		1				3	4		2	1	3		3	5	1	3	28	44	1	7				1					2			1		2	10		
	Ҳамза	10	19						1	1	2					1		11	24	1							1		1		1		1		1	3				
	Миробод	6	9	2	1				1	1						1	1	3	10	15	1			1						1	1		1		1	4				
	Мирзо Улубек	11	15	3	3	1		1	2	1	1					1	1	2	18	24	1	1															1	1		
	Олмазор	7	15	1					2	2	1	1	1		1	2	1	2	17	21	1	4	1						1	1							2	6		
Бектемир	3									2						1	6	1																			1	1		
Жами:	112	186	11	6	8	4	9	25	7	14	4	4	4	3	9	21	7	22	171	285	4	42	1	2	3	2	1	4	1	9	2	2		2	1		12	64		
вилоятлар	Андижон вилояти	7	11		2	1				1	2				1	4		9	20	6								1								1	8			
	Бухоро вилояти	26	29	6	3	10	13					3		1	1	3	3	3	43	58	6		1	2													1	9		
	Жиззах вилояти	9	12	2	9					1						1	4	1	12	27	4	2												1		7				
	Наманган вилояти	19	21		4	2		2	1						1	2	1	21	31	2							1						1		1	3				
	Навоий вилояти	10	11	2	8	1	6	1				1	3		1	2	17	30	1																	1				
	Самарқанд вилояти	25	31	13	16	5	8			1		3		1		1	3	1	1	45	64	6	1			2											9			
	Сурхондарё вилояти	15	36	1	4		4		1			2	1	4	1	2	1	1	24	49	1		1	1												1	4			
	Сирдарё вилояти	4	13		1												1	5	14	1							2									3				
	Фарғона вилояти	15	28	1	2	1					1				1	3		19	33	1	2	3					1									3	6			
	Хоразм вилояти	28	40	2	4	10	9	1	1					1	1	1	4	2	42	62	3	1		2		1									2		9			
	Қашқадарё вилояти	34	72	7	22			1	1	1	1	1	5	6	1	4	6	5	1	4	56	116	1	11				1	1	2	1	1				1	3	16		
	Тошкент вилояти	29	68	2	3		2	3	1	1	1	1	3	1	4	5	3	3	1	42	88	12	2		1	1	2		2								2	18		
	Қорақалпоғистон Республикаси	14	20	1							3					1	1	1	16	25	1	3									1	1				1	5			
	Умумий жами:	347	578	48	84	36	49	12	36	10	27	14	17	13	20	27	54	16	37	522	902	6	99	2	11	3	9	2	5	3	8	2	16	3	6	1	3	2	5	24

Маълумот учун телефон: 275-89-55. ЎЗДЖТУ Маркетинг хизмати бўлими факси: (8 371) 275-09-91. E-mail: uzswlmarketing@inbox.uz
Манзилмиз: Тошкент шаҳри, 100138, «Кичик ҳалқа йўли», Г-9А мавзеси, 21-«А» уй.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг расмий веб-сайти (www.parlament.gov.uz)да ёшлар ўртасида «Парламентаризм билимдони—2014» он-лайн танлови эълон қилинди

Танловнинг асосий шартлари ва талаблари

1. Танлов иштирокчиси — 14 ёшдан 30 ёшгача бўлган ёшлар.

2. Танловнинг мақсади — ёшларнинг ҳуқуқий ва сиёсий маданиятини ошириш, улар орасида Конституция ҳоқларини ва ушбу ҳоқлар асосида қабул қилинган қонунларнинг мазмун-моҳиятини тарғиб қилишга қўмаклашиш, миллий парламентнинг фаолияти тўғрисида тўлиқ ва ишончли ахборот олишни таъминлашдан иборатдир.

3. Танловда қатнашиш қоидалари — Танловда иштирок этишни хоҳловчилар танлов иштирокчиси сўровномасини тўлдирishi лозим. Унда ўзи ҳақидаги маълумотлар (исми, фамилияси, туғилган йили, иш ёки ўқиш жойи, яшаш манзили, телефон рақами) кўрсатилади. Танлов иштирокчисининг сўровномаси Қонунчилик палатаси веб-сайтида жойлаштирилади.

4. Танловнинг асосий шартлари — Танловда бериладиган саволлар Қонунчилик палатасининг расмий веб-сайтида ҳар ҳафтанинг сешанба кuni жойлаштирилади (март ойидан декабргача). Танлов иштирокчиларининг жавоблари савол эълон қилинган ҳафтанинг якшанба кuniгача қабул қилинади. Ушбу муддат давомида танловнинг ҳар бир қатнашчиси саволларга фақат бир марта жавоб бериши мумкин. Шунингдек, иштирок этишни хоҳловчилар танловнинг исталган туридан бошлаб қатнашиш ҳуқуқига эга.

5. Танлов саволларининг йўналишлари: — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунлари;

Он-лайн танловнинг ўзига хос жиҳати шундаки, унда саволлар компьютернинг электрон тармоғига киритилган бўлиб, жавоблар электрон тартибда ҳисоблаб чиқилади ва ғолиблар аниқланади.

Танловда фаол иштирок этинг ва миллий парламентаризм билим-донига айланинг!

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази бўш ўринларга танлов эълон қилади

Чет тилларни билиш даражасининг педагогик ўлчовларини ривожлантириш бўлимига немис ва француз тиллари бўйича мутахассисларга.

Чет тилини билиш даражасини аниқлаш ва давлат намунасидаги малака сертификат бериш учун қўлланиладиган тест топшириқларини тузишга шартнома асосида инглиз, немис, француз тиллари бўйича мутахассисларни таклиф этади.

Номзодлардан олий филологик маълумотга ва камида 3 йил педагогик стажга эга бўлишлари, тегишли чет тилини юқори даражада ва тестология асосларини билишлари талаб этилади.

Ариза ва ўзи ҳақида шахсий маълумотлар билан Тошкент ш., Боғишамол кўчаси, 12-уй манзилига мурожаат қилиш мумкин.

Телефонлар: 235-74-85, 235-19-14.

Мухтарам Гўлсара АРАБОВА!

Биз, Сизни тажрибали педагог, истеъдодли раҳбар, устоз ва мураббий сифатида қадрлаймиз. 25 йиллик меҳнат фаолиятингиз давомида жуда кўп шогирдларни тарбияладингиз. Ўқувчиларингиз ёшдан маърифат ва илм-фан сийқини қалбига жў этишди. Биз ўқитувчилар доимо сизнинг камтарона меҳнатингиз ва ҳаётда эришган ютуқларингиз билан фахрланамиз. Туғилган кунингиз билан муборакбод этар эканмиз, мактаб жамоаси, ўқувчиларингиз, шогирдларингиз ва энг асосийси, оилангиз даврасида доимо соғ-саломат, узоқ умр кўриб, янги-янги зафарларга эришишингизни тилаймиз. Хонадонингиздан ҳеч қачон файзу барақат аримасин!

Сизга ҳурмат ва эҳтиром билан
Жиззах вилояти, Арнасай туманидаги
11-умумтаълим мактаби жамоаси.

2014-yil 1-mart, № 18 (8667)

Ўндан ортик мактабда ота-оналар мажлисини кузатдим. Деярли барча йигинда биров бўлмаса, биров фарзанди мактабга кўтариб келадиган портфелнинг вази кундан-кунга ортиб бораётганидан шикоят қиларди. Шунда айти шу хусусида, яъни ўқувчи портфелига қўйиладиган талаблар бўйича материал тайёрлаш фикри туғилди.

ОТА-ОНАЛАР НИМА ДЕЙДИ?

Ота-оналарнинг асосий шикояти куйидаги кўринишда бўлди: «Болаларимиз сумкасида дарслик ва ўқув қуролларидан ташқари синфда кийиладиган оёқ кийими, тарта устига тўшам, математика ва она тили дарслири учун жадвал ва чизмалар, стакан, пенал ва рангли қаламлар жой олади. Бошланғич синфда ўқийдиган фарзандимиз сумкаси зил-замбил бўлгани боис эрталаб ҳам, дарсдан қайтганда ҳам «юк кўтарувчи» сифатида хамроҳлик қилишга мажбурмиз». Яна бир онанинг муаммоси эса шундай эди: «Жисмоний тарбия дарси бор кунни боламни мактабга олиб келиб, дарс ту-гагунча кутиб тураман. Чунки портфел-нинг ўзи камида тўрт-беш килограмм чикса, яна бир кўлида спорт формалари солинган ўлимча пакет бўлади».

«БИР ЕЛКА КИРДА-Ю, БИР ЕЛКА ЖАРДА»

Бу сўзларнинг қанчалик тўғри ёки нотўғрилигини билиш учун пойтахтимиздаги мактабларнинг бирида 1- ва 4-синф ўқувчилари портфеллари оғирлиги ва уларнинг ичида ўқув қуроллари-дан ташқари яна нималар борлиги билан қизиқдик. Биринчи синфдагиларнинг сумкаси оғирлиги ўлчанганда 2 кило-граммдан 6,5 килограммгача тош босди. Энг кам — икки килограммли сумка эгаси жуда тартибли ўқувчи эканлиги кўриниб турарди. Чунки унинг порт-фелида ўқув қуролларидан бошқа ор-тиқча нарсалар йўқ эди: ҳар бири 300 грамми она тили, математика ва ўқш дарслиги, 350 грамми қаттиқ муқовали кундалик, 100 грамча келадиган бешта ўн икки варақли дафтар, ичидаги қалам, ручка, ўчирғичи билан бирга 250 грам-ни ташкил қиладиган пенал, 100 грамча келадиган хатчўп ва чизғич ҳамда буш портфелнинг соф оғирлиги — ҳаммаси бўлиб 2 кило 100 грамми ташкил қилди. Энг оғир 6,5 килограмли порт-фель эгаси эса дарс жадвали ўрин ол-маган бўлса-да, ҳамма дарсликлари, дафтарлари, темир пенал, пластилин, рангли қоғоз, қайчи, ўртоқлари билан сакраб ўйнашга мўлжалланган арқон, тушлик учун чинни идишга солинган егу-лик ва синфга тўшалган гилам кир бўлмаслиги учун(!) қиядиган оёқ кийи-мини доимо ўзи билан кўтариб юра-экан. 6-7 ёшли ўқувчининг сумкасида нима борлигини, аввало, ота-она, сўнгра ўқитувчи назорат қилиши лозим эмас-ми?

Яна портфелларни ўлчаш бўйича «та-розиронлик» фаолиятимизни давом эт-тирамиз. Буни қарангки, 4-синф ўқу-вчилари сумкаларининг ҳам пўримини кўтаришни хоҳлашаркан ва ўзлари би-лан ўқув анжомларидан ташқари қўлаб-буюмларни олиб юришни маъқул кўри-шаркан. Биз борган мактабдаги энг ре-корд натижани кўрсатган 14 килограм-ли портфель эгаси ўқув қуроллари, дарсликлари ва спорт формаси ва ко-п-ток билан бирга ролигини ҳам олиб ю-раркан. Устига-устак, сумкаси ён то-

Ўқувчи сумкаси

ҳажм ва вазнда меъёр борми?

мондан узун боғич орқали кўтарилади. Айнан шу ўқувчининг сумка кўтариб ке-таётганига алоҳида эътибор бердик. Бо-ланинг «бир елкаси кирда турса, иккин-чи елкаси жарда» эди гўё.

ПОРТФЕЛ ЭМАС, ПАРДОЗ КЎТИСИ

Яна бир ҳолатга муносабат билди-масдан илож йўқ. Кўпинча олий ўқув-юрти талабаларининг (айниқса йигит-лар) сумка кўтармасдан, дафтар-китоб-ларини орқа чўнтагидами, энгидами олиб юриши ёки талаба қизларнинг сум-каси асосан пардоз кўтиси вазифасини ўтаётгани ҳақидаги танқидий фикрлар-га ғувоҳ бўламиз. Балки шундай тала-балар ёшлигида сумкасида ҳамма на-рсани кўтариб юраверганидан ҳозир «портфель деган оғир юк»ни елкасига олишни истамас?! Ким билади дейсиз:

— Ўғлим 7-синфга ўтгандан кейин ўқшларида пасайиш бўлди. Ота-оналар йиғилишида чорак-лик баҳолари тушганини кўриб, уни алоҳида назоратга олдим, — дейди Мубина Сафарова. — Эътибор берсам, сумкасини ўртоқларининг уйда қолдириб, мактабга кетаркан. Шундан сўнг ҳар кунни мактабга бориб-келишини кузатдим. Сумкасини, дарсликларини, фанлардан тут-ган дафтарларини, уйга вазифа-ларни бажаришни текширдим. Икки ой ўтмасдан баҳолари яна яхшиланди.

бунинг бошқа сабаблари ҳам бисёр бўлса керак. Бошланғич синфда фар-занди ўқийётган ота-оналар кўпроқ эъ-тиборли бўлса, боланинг портфели «то-заланар-миди?! Кўпчилигимизга маъ-лумки, Ташкент метрополитенига кир-аверишда назоратчилар сумкангизни махсус аппарат ёрдамида текшириша-ди. Бу ишонсизлик эмас, салбий ҳолат-лар келиб чиқишининг олдини олиш учун эҳтиёт шарт. Нима демократиямизни англагандирсиз. Ўқувчининг сумкасини оилада ва мактабда ҳам шундай на-зоратдан ўтказиб туриш керак.

Ўқувчи юқори синфга ўтгач, макта-бга кетаётганида, сумка ўрнига битта умумий дафтарни ёнга қистириб чиқа-ётганини кўрган ота-она бу вазиятни қандай қабул қилади? «Чўнтак-сумка»ни курси ҳам кўрмаганга оладими ёки фар-зандини сўроққа тутадими?

— Ўғлим 7-синфга ўтгандан кейин

ўқшларида пасайиш бўлди. Ота-она-лар йиғилишида чораклик баҳолари тушганини кўриб, уни алоҳида назорат-га олдим, — дейди Мубина Сафарова. — Эътибор берсам, сумкасини ўртоқла-рининг уйда қолдириб, мактабга ке-таркан. Шундан сўнг ҳар кунни мактабга бориб-келишини кузатдим. Сумкасини, дарсликларини, фанлардан тутган даф-тарларини, уйга вазифаларни бажари-шни текширдим. Икки ой ўтмасдан ба-ҳолари яна яхшиланди.

Ҳар бир ота-она шундай йўл тутга-нида эди, барча ўқувчининг тарбияси ва ўқшлари ҳам жойида бўларди.

АСЛИДА...

Хўш, бошланғич синф ўқувчисининг сумкаси қандай ва оғирлиги қай дара-жада бўлиши керак? Бу саволга Рес-публика санитария-эпидемиология на-зорати маркази врач Рауф Қосимов жавоб беради:

— 1-4-синф ўқувчилари учун ярати-лаётган китобларнинг ҳар бирининг ва-зни 300 граммдан ошмаслиги, фақатгина синфда ўқуладиган ва ҳар кунни кўтариб юришга мўлжалланмаган адабиётлар 500—600 грамм бўлишига рухсат эти-лади. Ана шу ўқув қуроллари билан бир-га портфелнинг оғирлиги эса 1—3-синф-ларда 1,5—2 килограмм, 4—5-синфлар-да эса 2—2,5 килограмдан ошмаслиги керак. Афсуски, текширувларда бошлан-ғич синф ўқувчилари сумкасининг ва-зни бир ярим-икки баробаргача ортиб кетгани аниқланади. Айниқса бундай меъёр бузилиши киш қўнлари кузати-лади. Чунки этикни ечгач, энгилроқ оёқ кийим кийиб олиш кўп мактабларда жо-рий қилинган. Спорт формалари ва синфда кийиладиган кийимларни хона-да қолдиришни ташкил қилиш эса бо-лага энгиллик яратди. Бўш сумканинг соф оғирлиги 500 граммдан кўп бўлмас-лигини ота-оналар тушуниб етиши за-рур. Ҳар хил ҳашаматга учиб, ҳорижда ишлаб чиқилган оғир ва санитар талаб-ларга жавоб бермайдиган сумкаларни харид этиб ва кераксиз буюмларни со-лиш эвазига унинг вазнини ошириш бола саломатлигига салбий таъсир қи-лади. Белгиланган меъёрдан ортиқ юк кўтариш ўқувчида чарчоқни келтириб чи-қаради ва умуртқа поғонасининг қийш-айишига сабаб бўлади.

«СУМКА» КАСАЛЛИГИ

Албатта, организмда физиологик жа-раёнлар бўлибса, турли хасталиклар ке-либ чиқади. Оғир ва ноқулай сумкани кўтариш натижасида юзага келадиган касалликлар ҳақида Республика тра-вматология ва ортопедия илмий-текши-риш институти директори ўринбосари,

2014-yil — Sog'lom bola yili

тиббиёт фанлари номзоди Мурод Со-лиев куйидагича маълумот берди:

— Сколиоз, яъни букрили мактабда орттирилладиган касаллик деган тушун-чанинг қай даражада тўғри ёки нотўғ-рилигини таҳлил қилсак. Сколиоз — умуртқа суягининг қийшайиши натижа-сида келиб чиқадиган касаллик. Бу хаст-аликнинг ривожланишига оғир юк кўта-риш, нотўғри турмуш тарзи, умуртқа ва унинг атрофида модда алмашинувининг бузилиши кабилар сабаб бўлади. Бо-ланинг номувозанатли ва оғир сумка-лар кўтариши ҳамда тартада нотўғри ўтириши туфайли сколиозга учраш ҳо-ллари кўп бўлганини учун ҳам уни «мак-табда орттирилган касаллик» дейиша-ди. Бола ёшига мос бўлмаган юк кўтар-ганда умуртқа чурчаларига оғирлик ту-шади. Бундай патологик ҳолат бошқа хасталиклари етаклаб келади. Касал-лики даволагандан кўра олдини олган афзал, деган пурмаёно нақлнинг маъ-зини чаксак, олам-олам ибрат оламиз. Шундай экан, касаллиқни чақириб ол-гандан кўра, оддий қоидаларга риоя қилган маъқул. Яъни, бошланғич синф ўқувчилари икки елкага баравар оғир-лики тақсимлайдиган боғичли сумка-ларни кўтариши ва бўйига мос ҳолдаги тартада ўтирганда тос ва тиззалари тўғри бурчак ҳосил қилиши ҳамда ёруғ-лик чап томондан тушушига доимий эътибор қаратиш зарур.

ОЗГИНА ҲАФСАЛА БЎЛСА БАС

Мутахассислар фикридан кўринади-ки, ҳар бир хатти-ҳаракатнинг меъёр ва қоидаларига амал қилинса, ноҳуш ҳолат-лар юзага келмайди. Демак, гап ота-она ва ўқитувчининг болани тўғри йўнал-тиришга бориб тақалади. Бу ўринда ота-оналарнинг диди, масала моҳияти-ни тушуниши масаласига ҳам тўхтал-маслик мумкин эмас. Чунки 1-синфда «Президент совгаси» сифатида мактаб портфелига эга бўлган бола ихчам ва бежирим сумкаларни жон деб кўтара-ди. Кейинги синфлардан эса ота-она-лар ўзгача дизайн ва кўринишдаги, бир томонга осиладиган мактаб сумкалари харид қилиб, индивидуаллик касб эт-моқчи бўлади ёхуд фарзандларини хур-санд қилишни истаб қолишади. Бу эса юқорида санаб ўтилган ноҳуш ҳолатлар-га сабаб бўлади. Биз ана шу муаммо ечимини излаб, «Ўқув-таълим-таъминот» унитар корхонаси ўтказган тендер тан-ловларида мактаб сумкалари ишлаб чи-қариш лойиҳаси билан қолиб деб то-пилган «Хўжабод» масъулияти чеклан-ган жамияти раҳбари Фарҳод Одиловга юзландик.

— Корхонамиз 1998 йилдан буён ўқу-вчилар сумкасини ишлаб чиқараяпти. Ўтган йиллар мобайнида махсусулотни сиф-ат жиҳатдан жаҳон андозаларига тўлиқ жавоб берадиган даражага етказдик. Масалан, авваллари сунъий чармдан сумкалар тикиларди. Бу ҳомашё совуқ пайтлари қаттиқ ҳолатга келар, иссиқда қизиб, ўзидан ёқимсиз ҳид таратарди. Ҳозир эса давлат стандартига кўра бо-лалар соғлиғига салбий таъсир қилмай-диган, ёмғир ва сув ўтказмайдиган та-биий матодан мактаб сумкалари ярат-аямиз. Бошланғич синф ўқувчилари учун бўйи 32 см, эни 29 см бўлган икки елка-га баравар осиладиган боғичли, китоб-ларга ва дафтарларга алоҳида жой ак-ратилган, гигиеник талабларга тўлиқ жа-воб берадиган портфеллар ишлаб чиқа-раямиз.

Яна бир мулоҳаза: турли жангари расмлар ёки говий жихатдан миллий-лигимизга ёт қақирқлар билан безал-ган сумкаларга болалар ва ўсимлар қизиққанда тўғри тушуниришдан эрин-маслик керак. Бир қарашда ўзига жалб қиладиган бундай сумкалар тарбия ме-зонларини ҳам ўзгартариб юбориши ҳеч гап эмас. Ўртимизда ёш авлоднинг са-ломатлиги, тўлақонли таълим-тарбия олиб воға етиши йўлида барча имко-ниятлар ишга солинапти. Биздан эса эътиборли бўлиш ва талабларга риоя этишга ҳафсала топибса, бас. Ўқувчи-нинг сумкаси оғирлиги вазн орттишини назорат қилиш ота-онадан ҳам, ўқитув-чидан ҳам кўп нарсала талаб қилмайди.

Насиба ЭРХОНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Ахборот технологияларининг жадал ривожланиши мулоқот воситалари тури ва сонини кескин ошириб юборди. Электрон почта хизматидан бошланган виртуал мулоқот вақти ўтиб чатлар, форумлар ва ижтимоий тармоқларга улашиб кетди. Мобил телефонлари имкониятларининг кенгайиб бораётгани эса ахборот алмашиш воситаларининг янги авлодлари яратилишига туртки бермоқда. Бугун кўпчилик ватсап, телеграм, вайбер, скайп ва бошқа алоқа дастурларидан кенг фойдаланмоқда. Албатта, ахборот алмашиш манбаларининг кўпайгани аксар ҳолларда ижобий аҳамият касб этади. Инсон замон ўзгаришлари, бугунги кун талаблари билан ҳамқадам яшаши, атрофида содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларга теран нигоҳ билан қараши, ўз касбининг илғор ютуқларидан мунтазам равишда хабардор бўлиб туриши зарур. Аммо кўпдан буён такрор ва такрор билдирилаётган фикр-мулоҳазалар ҳам борки, уларнинг аксарияти интернет ва бошқа замонавий ахборот алмашиш воситаларининг зарарли жиҳатлари билан боғлиқ. Бугун, айниқса, интернет тармоғи орқали уюштирилаётган ахборот хуружлари, электрон маълумотлардан ноқонуний тарзда, ғаразли мақсадларда фойдаланишга уринишлар, шунингдек, айрим шахсларнинг жамиятдаги обрў-эътиборини йўқотишга қаратилган хатти-ҳаракатлар учун ҳам интернет «энг қулай», «энг самарали» қуролага айланиб улгурди. Ана шундай усуллардан бири кибермоббинг деб номланади.

Ogohlik — davr talabi

Кибермоббинг тушунчаси маълум муддат давомида интернет ва бошқа замонавий ахборот воситалари орқали уюштирилувчи ҳақорат, таҳдид, диффамация (кимсани шарманда, бадном қилувчи маълумотларни эълон қилиш) ва бошқа маълумотларни оммага ошқор қилиш, уларни кенг тарқатиш сингари маъноларни ўзида умумлаштиради.

Ушбу атама кибербуллинг тарзида ҳам ифода этилади. Интернет имкониятларининг жадал кенгайиб бораётгани кибермоббинг махсули бўлиши ахборотларнинг матн, сурат ва видеотасвир шаклида ижтимоий тармоқлар, видеопорталлар (YouTube, Vimeo каби) орқали, СМС ва телефон қўнғироқлари кўринишида эса мобил телефонлар орқали тарқатилишига олиб келмоқда. Бунда «Бул-ли» ёки «Моббер» деб аталувчи, кимлиги номаълум бўлган безорилар «жабрланувчи»нинг руҳий ҳолатига салбий таъсир кўрсатиш, шу йўл билан ўз мақсадларига эришишни режалаштиришади. Улар мунтазам ва тизимли равишда камситиш, ҳақорат орқали инсонларни ишда, мактабда, шахсий ҳаётдаги муваффақиятларидан мусово қилиш мақсадида турли усул ва воситаларни ишга соладилар.

Кибермоббингнинг энг хатарли жиҳатларидан бири шундаки, бунда вақт ва масофанинг аҳамияти йўқ. Киберхуружлар мактаб ёки иш куни тугаши билан ниҳояланиб қолмасдан, туну кун давом этаверади. Кишиларнинг мобил телефонлари, ижтимоий тармоқлардаги профиллари ва электрон почта манзилига мунтазам равишда хуружлар йўналтирилиб турилади. Интернетдаги аудиториянинг кенглиги, маълумотларнинг тезда тарқалиши, айниқса, YouTube сингари порталларга joyлаштирилган видеотасвирларнинг автоматик равишда бошқа интернет сайтларга кўчириб олиниши ва тарқатилиши уни бутунлай бартараф эттиш имконсиз эканини кўрсатади.

Сўнгги вақтларда дунё тажрибасида аянчи бир ҳолат кузатилмоқда. Яъни, кибер-

моббингдан кўп ҳолларда болалар ва ўсмирлар жабр кўрмоқда. Янада аниқроқ айтиладиган бўлсак, олиб бориладиган тадқиқотларга кўра, кибермоббинг тузогига 11–16 ёшли болалар кўпроқ тушиб қолмоқда. Кибермоббинг курбонига айланиб қолаётган болалар аксарият ҳолларда ташқи кўриниши сабабли ҳақорат ва камситилишларга учирамоқда. Улар томонидан ижтимоий тармоқларга joyлаштирилган «аватар»ларда озгин, семиз, баланд ёки паст бўйли, ташқи қиёфасида баъзи нуқсонлар тенгдошлари томонидан кескин камситилишларга сабаб бўлади. Бунинг оқибатида ўсмирликнинг энг нозик — ўтиш даврида ёшларда таъсирчанлик, руҳий тушқунлик, депрессияга мойиллик янада кучаяди. Ўсмирларда кибермоббинг натижасида кучли бош ва қорин оғриқлари, тушқунлик, ўйкунинг бузилиши, одамовилик, ўзлаштириш ва билим олишга қизиқишининг сўниши, ҳаётдан безиб қолиш ҳоллари кузатилади.

2008 йилда ўтказилган тадқиқотларда иштирок этган 16 фоизга яқин кишиларнинг интернет орқали билиб-билмай кибермоббингга қўл уриши аниқланган. Уларнинг 40 фоизи эса буни беозор ҳазил сифатида амалга оширганини таъкидлаган. Бу эса катта ёшдагилар нафақат болаларни кибермоббинг хуружларидан ҳимоя қилиши, балки уларни бунга яқин йўлатмасликка ҳам жавобгар эканини англатади. Афсуски, ота-она ва ўқитувчилар кибермоббинг ҳақида етарлича тушунчага эга эмаслиги муаммонинг ечим топишига тўсқинлик қилмоқда. Модомики, жамиятда интернет ва ахборот-коммуникация технологиялари жадал ривожланаётган, фарзандларимиз улاردан фойдаланаётган экан, ҳар бир педагог, ота-она унинг салбий жиҳатларидан ҳам ўз вақтида бохабар бўлиб боришлари шарт. Хусусан, кибермоббинг атамаси, унинг кўринишлари,

хусусиятлари, келтириб чиқариши мумкин бўлган оғир оқибатлари ва фарзандларни улاردан етарлича ҳимоя қилиш усулларини ўрганиш мақсадга мувофиқ.

Кибермоббинг турлари

Бирор муаммони бартараф этиш учун аввало унинг сабаблари, тафсилотлари етарлича ўрганилиши талаб этилади. Кибермоббинг ҳам ўсмирлар ўртасида турли кўринишларда намоён бўлади.

Flaming (ҳақорат) — интернетда кенг тарқалган бу кибермоббинг, айниқса, ижтимоий тармоқларда фойдаланувчилар билдирган фикр-мулоҳазалар, суратларга ҳақоратомуз изоҳлар қолдириш, одобсиз муносабатда бўлиш ва дўқ-пўписа кўринишида бўлади.

Harassment (хиралик, шилқимлик). Бунда ҳам асосан ижтимоий тармоқлар фойдаланувчилари номаълум шахслар томонидан тизимли равишда уюштирилувчи киберхуружларга дуч келишади. Виртуал сўхбатларга ноўрин аралашув, керак-ноқерак фикр билдиравериш унинг аломатлари ҳисобланади.

Denigration (қоралаш, миш-миш тарқатиш) — яқин ижтимоий муносабатда бўлган икки киши ўртасидаги алоқаларни бузиш мақсадида интернетдаги веб саҳифалар, форумлар, веб-гурӯҳлар, электрон почта ёрдамида бўҳтон уюштириш.

Impersonation (сохта номлардан фойдаланиш). Мактаб ёки ишда жамоадошлар, ўқитувчилар, раҳбарлар ва бошқаларга уларга таниш бўлган ўзга шахс номидан турли ҳақоратларни юбориб, икки томонга ҳам бирдек азий етказиш.

Outing and Trickery (шахсий маълумотларни оммага ошқор қилиш) деганда кимнингдир обрўсини тўкиш ёки фибрибарлик йўли билан ундан моддий ва маънавий манфаат қўриш мақсадида ўта

шахсий маълумотларни ошқор қилиш тушунилади.

Интернетда кибермоббингга қарши курашишга кўпгина давлатларда жиддий эътибор қаратиб келинмоқда. Хусусан, Жанубий Кореяда 2007 йили бундай салбий ҳолатларни бартараф этишга қаратилган қонун лойиҳаси ишлаб чиқилган.

Кибермоббингдан қандай халос бўлиш мумкин?

Аксарият ҳолларда ўсмирлар ўртасида бўлиб ўтган кибермоббинг жуда кеч аниқланади. Бунда вазият анча кескинлашган, можаролар натижасида оғир оқибатлар юзга келган бўлади. Касалликни даволагандан кўра унинг олдини олган маъқул, қабилида иш тутиш ва энг аввало, болаларга интернет саҳифаларига келгусида ўзларига қарши қўлланилиши мумкин бўлган маълумотларни joyлаштирмаслигини тушунтириш лозим. Хусусан, телефон рақами, уй манзили, шахсий фотосуратлари, видеотасвирлар ва бошқаларни номаълум шахслар билан ўртоқлашмаслик, акс ҳолда унинг оқибатлари ёмон бўлиши мумкинлигини болалар англаб етиши лозим. Айниқса, суратларни ижтимоий тармоқларга joyлаштиришда эҳтиёт бўлиш керак. Сабаби, аксарият ҳолларда кибермоббинг диққат марказида фойдаланувчининг фотосуратлари туради. Шунинг унутмаслик лозимки, бирор хиссиёт таъсирида шахсий маълумотларини оммага ошқор қилиш кейинчалик уларни ғаразли мақсадларда фойдаланиш қуролига айлантириб қўйиши мумкин. Рухшўнослар томонидан болалар ва ўсмирлар ижтимоий тармоқларда ҳаттоки яқин дўстлари билан ҳам ўзаро ўта шахсий сўхбатлардан тийилишлари тавсия қилинади. Катталар томонидан ўғил-қизларда ўзи ҳақидаги ахборотларни назорат қила олиш, муаммоларини бегоналар билан эмас, балки ўз

ўқитувчиси, ота-онаси билан муҳокама қилиш кўникмалари шакллантириб борилиши лозим. Шу билан бир қаторда, болаларга ўзгалар устидан қулиш, унчалик ёқтирмайдиган тенгдошларини масҳара қилиш ёки кўпчилик ичда камситиш, умуман, кибермоббинг жараёнида иштирок этмаслик ҳам уқтирилиши зарур.

Бундай хуружларга дуч келган болаларга мутахассислар, аввало, ноўрин сўзларни тинимсиз жўнатаётган номаълум шахс электрон почтаси, телефон рақами ва ижтимоий тармоқлардаги манзилини қўллаб қўйишни маслаҳат беришади. Зеро, аксарият интернет сайтлари, провайдерлар, уяли алоқа операторлари ва ижтимоий тармоқларда бундай хизмат тури мавжуд.

Интернет орқали инсон шахсиятига қаратилган хуружларга энг муносиб жавоблардан бири, шубҳасиз, уларга мутлақо эътибор қаратмаслик, хатти-ҳаракатларига ҳеч қандай муносабат билдирмасликдир. Гарчи бундай қўлиқларга жим қараб туриш қийин бўлса ҳам, бу ўринда совуққон бўлиш энг тўғри йўл. Ҳараз ниятда бўлган кишиларга айнан сизнинг жавоб реакциянгиз керак. Уларга жавоб қайтаришингиз ўзларини ғолиб сифатида хис этишларига, янада «иштиёк» билан хуружларни давом эттиришларига замин ҳозирлайди. Ҳаларлар оқими шунда ҳам келишда давом этган тақдирда, электрон почта манзили ва алоқа рақамини ўзгартириш мумкин.

Ҳар қандай инсоннинг шахсий дахлсизлиги қонун йўли билан ҳимояланган. Кибермоббинг жабрланувчилари ҳам шахсий ҳаётига аралашининг ҳар қандай кўриниши ҳақида тегишли тартибда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига мурожаат этишлари мумкин. Бунинг учун далилий ашё сифатида кибербезорни жўнатган барча маълумотлар нусхасини сақлаб олиш талаб этилади. Мобил алоқа операторлари, интернет провайдерлари ёрдамида ғараз ниятли кишилар шахси аниқлаштирилади ва улар қонуний йўл билан тегишли жазосини олади.

Санжар РУСТАМОВ,
«Ma'rifat» муҳбири.

2014-yil 1-mart, № 18 (8667)

ТИШЛАРИНГИЗ СОҒЛОМ БЎЛСА, АРТРИТГА ЙЎЛИҚМАЙСИЗ

Олимлар оғиз бўшлиғи ва ревматизм артрит касаллиги ўртасида ажойиб боғлиқлик борлигини аниқлашди. Нотўғри турмуш тарзи ва гигиена қоидаларига риоя қилмаслик, хусусан, тишларни мунтазам тазаламаслик туфайли касаллик тез ривожланиб, оғир асоратларни қолдириши мумкин, деб ёзади «Daily Mail» нашри.

Маълумки, оғиз бўшлиғидаги бактериялар турли ферментларни ишлаб чиқаради. Бу ферментлар эса оқсилларни парчалаш хусусиятига эга. Организмда қолдиқ оқсиллар ғайритабиий зарралар сифатида ўзига хос реакцияни келтириб чиқаради, дея таъкидлашади Луисвилла университети стоматология мактаби олимлари. Худди шунга

ўхшаш механизм бўғим, тоғай ва суякларни зарарловчи ревматоидли артрит касаллигида ҳам мавжуд. Бу хасталик беморга оғриқ бериб, ҳаракатланишини чеклайди. Ревматоидли артритта чалинган беморлар оғиз бўшлиғи ва мишқлариди хасталик икки баробар кўпроқ учраши ҳам маълум бўлди. Яъни, уларда «Porphyromonas gingivalis» бактериясининг мавжудлиги аниқланган. Ушбу бактериялар ажратиб чиқарувчи фермент оқсилларни штрүллин кислотасига айлантиради. Натижада организмда артрит ривожланиши кучаяди.

ОЛМА ОРТИҚЧА ВАЗНИ ЙЎҚОТАДИ

Олимлар олма пўстағи таркибида кўп миқдорда пентациклик тритерпен бирикмаси (урсола кислотаси) мавжудлигини аниқлашди. Мазкур модда мушаклар кучини фаоллаштириб, ортиқча вазни йўқотиш хусусиятига эга. Тадқиқотчилар гуруҳи лаборатория шароитида кемирувчилар устида махсус тажриба ўтказиш натижасида шундай қутилмаган ҳулосага келишди.

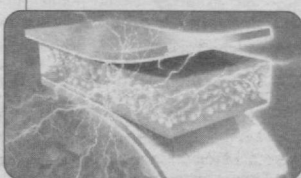

«The Times of India» нашрида ёзилишича, мазкур бирикма кемирувчилар семиришини маълум даражада сусайтириб, уларнинг жигаридаги ёғли гепатоз ва диабет касаллигининг ривожланишига тўсқинлик қилган. Айова университети олимлари кислотанинг одам танасига

ҳам ана шундай таъсир этиши эҳтимоли борлигини таъкидлашмоқда. Маълумки, инсон организмиди ёғ ишлаб чиқарувчи тўқималар оқ ва қорамтир тусдаги икки турга бўлинади. Оқ ёғлар ҳаракат захираси ҳисобланади. Қорамтир ёғлар эса танала етарли миқдорда иссиқлик ва қувват тўплаш учун хизмат қилади. У организмда асосан болалик даврида кўп миқдорда бўлади. Олимлар олиб борган илмий изланишлар натижасида маълум бўлдики, олма таркибидаги урсола кислотаси инсон семириши жараёнини камайтирувчи қорамтир ёғ захирасини кўпайтириб, мушаклар иш фаолиятини яхшилайди. Семириш ва ортиқча вазндан азият чекувчилар олмани мунтазам равишда истеъмол қилиш орқали бу муаммодан тез халос бўлишлари мумкин, дея таъкидлашмоқда мутахассислар.

ТЕБРАНИШЛАРДАН ҚУВВАТ ОЛАДИ

Сўнгги вақтларда электрон қурилмаларни симсиз қувватлаш технологиялари жадат ривожланмоқда. АҚШ ва Хитой олимлари томонидан ишлаб чиқарилган наногенераторларнинг янги тури автомобиль тебранишидан электр энергиясини ҳосил қилиш хусусиятига эга. Бу эса ҳар қандай жойда мобил телефонлари, планшет ёки гаджетларни симсиз қувватлашга ёрдам беради.

Яратилган мазкур технологиянинг афзаллиги ва ўзига хос томони шундаки, наногенераторларни мобил алоқа воситасининг ички қисмига жойлаштириш имконияти мавжуд. Бунинг натижасида эса ундан исталган транспорт воситасида ҳеч қандай монеликларсиз фойдаланиш мумкин бўлади.

Мазкур қурилманинг ҳаммаси поливинилиденфторид (PVDF) деб номланувчи махсус полимердан тайёрланган. Бошқа пьезоэлектрик материаллардан фарқ-

ли равишда, PVDF механик юк эвазига электр энергиясини ишлаб чиқариш имкониятига ҳам эга.

Олимлар бундай хусусиятга эга материални олиш мақсадида рух оксиди заррачаларини ингичка полимер қатламда ҳосил қилишди ва бироз вақт ўтиб уни кимёвий усул билан тозалаб ташлашди. Натижада жуда майда тешикчалардан иборат, ўз шаклини ўзгартириб, яна тикланиш

хусусиятига эга юмшоқ материал яратилди. Иккита электрон пластина ўртасига жойлаштирилган мазкур юпқа полимер қатлам электр энергияси ишлаб чиқарилишини таъминлайди.

КУННИНГ ЭНГ БАХТИЁР ЛАҲЗАСИ ҚАЧОН?

Корнелия университети (АҚШ) олимлари инсон кунининг қайси вақтида ўзини яхши ҳис қилишини аниқлаш мақсадида илмий изланиш олиб боришди. Қизиқ жиҳати, инсон айнан эрталаб кўпроқ ижобий ҳиссиётлар, яхши кайфиятда бўлар экан.

Олимлар дунёнинг 84 давлатида истиқомат қилувчи 500 мингдан ортиқ кўнгилдилар иштирокида тажриба ўтказишди. Эрта тонгда уйғонган кишиларнинг деярли барчаси ўша вақтда ўзини анча бардам-бақувват сезишини таъкидлашди. Табиийки, тунда танамиз йўқотилган қувватни қайта тиклайди, кун давомида йиғилган чарчоқ тарқалади ва руҳимиз тетиклашади. Айниқса, дам олиш кунлари кайфиятимиз анча чоғ бўлади. Чунки, бир ҳафталик оғир ақлий ва жисмоний меҳнатдан чарчаган организм мазза қилиб ҳордиқ чиқаради.

Танамиздаги биологик соат аниқ кўрсаткичларда ишлайди. Мутахассислар тандадаги қувватни сақлаб қолишнинг энг самарали усули кун давомида иш жараёнида қисқа танффус қилиб, баъзи-баъзида бўлса ҳам балантарбия машқлари билан шуғулланиб туришни тавсия этишмоқда. Бу иш фаолиятининг самаралорлигини ошириб, яхши кайфиятда юришимизга ёрдам беради.

ГОРМОН ВА ДЕПРЕССИЯ ХАСТАЛИКЛАР САБАБЧИСИ

Статистик маълумотларга кўра, ҳар олтинчи ўсмирда клиник депрессия ҳолати учрайди. Келгусида кўпгина муаммоларни вужудга келтириши мумкин бўлган мазкур ҳолат ўсмирлардаги психоневрологик бузилиш ва депрессия даражасини аниқлаб, улар натижасида қайсидир хасталикнинг ривожланиётганини кўрсатиб берувчи биомаркерларга эҳтиёж уйғотмоқда.

Кембриж университети (Британия) тадқиқотчилари бу муаммони биргина биомаркер орқали аниқлаш мумкинлигини таъкидлашмоқда. Мэтью Оуэс бошчилигидаги олимлар гуруҳи олиб борган қузатувлар натижасига кўра, бунинг учун бир неча мартаба таонг вақтида ўсмирлар сўлагидан олинган намуналардаги стресс гормони ҳисобланган кортизол миқдорини аниқлаш кифоя қилади. Улар 660 ва 1198 нафар ўспириндан иборат икки гуруҳни бир йил давомида қузатиб боришди. Кортизол даражасини билиш учун улардан ҳафта давомида бир неча бор сўлак намуналари олинди. Бир йилдан сўнг намуналар қайта олинди, текшириб кўрилди. Бу вақт ичида ўсмирлар ўзларини қандай ҳис этаётгани, стресс ҳолатига тушган-тушмаганлиги ҳақида маълумот бериб туришди.

Яқунда ҳар икки гуруҳда кортизол миқдори ва депрессия ўртасида боғлиқлик мавжудлиги аниқланди. Гормон миқдори меъёрида бўлган ўсмирларда депрессия деярли қайд этилмаган. Гормон миқдори баланд бўлганларда эса, йил давомида руҳий тушкунлик аломатлари аниқланган. Изланиш натижалари 17 фоиш ўсмирлар ҳеч қандай сабабларсиз доимий депрессияга тушишини кўрсатди. Айниқса ўғил болаларда клиник депрессиядан азият чекиш қизларга қараганда етти баробаргача кўпроқ экани маълум бўлди. Шунингдек, иккинчи гуруҳдаги ўсмирларнинг турли хасталикларга чалиниш эҳтимоли 14 мартаба кўпроқ экани ҳам қайд этилди.

Одина КУЛМУРОВА тайёрлади

JUMLADA JAHON

yangiliklar Oxboradlari

Таиланд шарқида юк автомобили ва ўқувчилар билан денгиз саёҳатиға йўл олган мактаб автобусининг тўқнашиб кетиши оқибатида 15 киши, жумладан, 13 ўқувчи ва икки ўқитувчи ҳаётдан кўз юмган, яна 30 нафари турли даражада тан жараҳати олган, дея хабар тарқатди «France-Presse» ахборот агентлиги.

«Associated Press» ахборот агентлиги томонидан сўнгги икки ҳафта ичида АҚШнинг Вашингтон штатидаги Туисп (Twisp) ва Уинтрон (Winthrop) қишлоқлари ҳудудида йиртқиқларнинг уй ҳайвонларига ҳужум қилиш ҳолатлари кўпайгани сабабли овчилар томонидан 9та, 14 ёшли акасини ҳимоя қилиш мақсадида 11 ёшли мактаб ўқувчиси Шелби томонидан битта жонивор отиб ўлдирилгани хабар қилинган.

Жанубий Кореядаги «Korea Hydro and Nuclear Power» компаниясиза тегишли «Хан-бит» атом электр станцияси реакторларидан бири техник носозлик туфайли вақтинча ўчирилгани боис ҳудудда радиация хавфи юзага келмаганлиги маълум қилинди.

«The Times of India» нашрининг маълум қилишича, Ҳиндистоннинг Агра шаҳрида 45 ёшли Нилам Шарманиннг қотилини топилганда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органи ходимларига Геркулес лақабли гапирувчи тўтиқуш кўмаклашиб, ҳўжайинини ўлдирган шахснинг исмини айтган ҳамда қўлга олинган жиноятчи суриштирувлардан сўнг марҳумнинг жияни экани маълум бўлган.

Кучли қор бўрони сабабли катта трассада кўриш қийинлашиб, Канаданиннг Онтарио провинциясидаги Барри шаҳри яқинида 96та транспорт воситаси иштирокида содир бўлган йирик йўл-транспорт ҳодисаси оқибатида уч киши шифоҳонага ётқизилган.

Тошкент архитектура ва қурилиш институти қошидаги академик лицей жамоаси «Физика, кимё-биология» кафедраси доценти Хулқарой Каримовага турмуш ўртоғи **Мусаев КАРИМОВ**нинг вафоти муносабати билан ҳамдардлик билдиради.

Эрниёз Холмирзаев Ғузор туманига қарашли овлоқ адирлар кўйидаги Қўшқудуқ овулида туғилди, шу ерда ўсиб-ўлғайди. Отаси Ҳамро ака донгдор чўпон эди. Маърифатни хўб қадрлайдиган, фарзандларининг ҳам ўқишига, билим олишига эътибор билан қарайдиган доншманд киши эди. Унинг нури дийдалари ўн беш чақирим наридаги қишлоқ мактабига минг қийинчилик билан қатнашарди. Эрнӣёз шундай машаққатларга қарамай, аъло баҳолар билан ўқиди. Сўнг Қарши шаҳрида таҳсил олгач, яна қадрдон Қўшқудуққа қайтди.

МУАЛЛИМНИНГ ҚУВОНЧИ

Одатда овлоқ овулларида яшовчи ёшлар олис шаҳарларга орзумд бўлишди. Уша ерда, қулай шарт-шароит ичида яшасам, ишласам, дея тахайюлга берилишди. Эрнӣёзнинг ҳам шундай ўй-хаёллар сурган пайтлари кўп бўлди. Ҳатто бир юмалаб шаҳарликка айланши имконияти бошқаларга қараганда унда юқори эди. Бироқ у бошқача йўл тутди. Овулидан анча олисдаги 39-мактабда бошланғич синф ўқитувчиси бўлиб иш бошлади. У қадрдон қишлоғига кўпроқ нафи тегишини кўзлади.

Ҳар тонг қўшқудуқлик болакайларга бош бўлиб, ўн чақирим наридаги мактаби сари чоғланар экан, жўшқин, фарахли хисларга тўлиб-тошарди. Манзил узоқ, кимдир эшакда; кимдир пою пийода йўл босар, Эрнӣёз эса кўпинча чарчаб қолган болаларни галма галига опичлаб оларди. Унинг бундай фаолияти қай бир жиҳатлари билан буюқ адиб Чингиз Айтматовнинг "Биринчи муаллим" қиссасидаги жафокас, фидокор ўқитувчи Дуйшәнни эслаб юборди. У жажжи ўғил-қизлар билан машғул ўтавериб ўзи ҳам болалардек беғубор, содда ва оққўнғил бўлиб қолган. Лекин сабоқ, машғул пайти ўта жиддий ва талабчан. Дарсликдаги материаллар билан чекланиб қолишни истамайди. Ҳамиша изланади, кўп ўқийди, болаларбоп, сабоққа арзигулик ҳисоялар, масала мисол, эртақлар топади, баъзан ўзи ҳам тўқиб қўя қолади.

Эрнӣёз Холмирзаев Утари қишлоғидаги 39-умумтаълим мактабиди ўн йилдан зиёд фаолият юритди. Бу орада мамлакатимиз бўйлаб туб ислохотлар, улкан бунёдкорлик ишлари кенг қўл оч отган эди. У ўз фаолиятида, болалар ҳаётида қандайдир ўзгаришлар, янгиликлар яратиш фурсати етганини, белни маҳкам боғлаб иш бошлаш зарурлигини англади. Уни кўндан бери бир муаммо ўйлантирарди. Бу ҳам бўлса, мактабнинг Қўшқудуқ қишлоғидан узоқлиги эди. Қишнинг аёзиди, баҳору кўзнинг ёмғирли кўнлариди дийдирабгина йўл босаётган болаларга қараб кўнгли хира тортарди...

Мана, бугун Қўшқудуқда кўрган кўзни қувонтириб замонавий, шинам ва файзли мактаб биноси қад ростлаб турибди! Бир пайтлар Қўшқудуқ ахли, ҳеч бўлмаса, бошланғич синфлар қишлоқда ўқишса, деган орзуда эди. Энди эса 39-мактабнинг филиали сифатида барпо этилган янги билим масканида ўқувчилар 9-синфга бемалол таҳсил олиши мумкин! Албатта, бунинг барчаси мамлакатимизда таълим соҳасида олиб борилаётган туб ислохотларнинг самарасидир.

Айни дамда Эрнӣёз муаллимнинг қувончи чексиз. Мактаб атрофиди ҳийлагина буй кўрсатиб қолган дов-дарактлар унда фахр-ифтихор хиссини жўштиради. Ахир, бу кўчталарни ўзи бош-қош бўлиб эқтирган, сув ташиб суроган, парварши қилган эди-да! Қаранг, шу дарактлар атрофга қўрқамлик бахш этиб турибди! Устоз уларни ўқувчиларига ўқшатади. Дов-дарактлар гуркираб ўсиб, бир қуни улкан, ҳушманзара боғ бўлганидек, мурғак болалар ҳам униб-ўсиб, вояга етиб, элнинг фаҳрига айланишига ишонади.

Чоршанба РЎЗИБОВЕВ,
журналист

Тарихдан маълумки, юрти, миллати истикболига лоқайд қарамаган ҳар бир зиёли она тилининг миллийлиги ва софлигини сақлаб қолиш учун қай-қуриб келган. Шундай инсонлардан бири тилшунос олим, филология фанлари доктори Ғанижон Зикриллаевдир.

Ғанижон Зикриллаев тилшунослик назарияси, туркий тилшунослик, германистика, фалсафа, адабиёт ва адабиётшуносликдан чуқур хабардор, билим доираси кенг олим. Бу билимлар унга ўзбек тили грамматик ҳодисаларини ҳаққоний ва аниқ талқин қилиш имконини берган.

Олимнинг С.Саидов билан ҳамкорликда ёзган "Немис тили грамматикаси" (1973) дарслигининг кўп йиллар мобайнида ўқитувчи ва талабалар қўлидан тушмаётганлиги сабаб, унда бир жиҳатдан, чертиб-чертиб танланган типик мисоллардан фойдаланилган, иккинчидан, тушунилиши қийин баъзи грамматик ҳодисаларни ўзбек тилига қиёслаб изоҳлашда А.Зегерс ва А.Қаҳқордек адиблар асарлари таржималаридаги ўқшаш ҳолатлар таъкидланган.

Е.Д.Поливанов, А.Н.Коно-

нов, С.Н.Ивановнинг турли оилага мансуб тилларнинг, жумладан, туркий тиллар, шумингдек, ўзбек тилининг грамматик шакл ва категорияларини шу тилининг табииатидан келиб чиқиш ўрганишга оид таъкидларини тафаккур "элага"дан ўтказиб, тил — ижтимоий-руҳий ҳодиса деган назарий қараш ва В.Хумболднинг тилда халқ руҳияти асқ этади, деган фикри асосида иш қўришга бел боғлаган Ф.Зикриллаев замонавий тадқиқот методларини синчковлик билан она тилимиз фактларига татбиқ этди.

Шўро даврида ўзбек тили грамматик қўрилиши қўп ҳолда рус тили грамматикасига хос қолип ва андозалар асосида ўрганилган эди. Истиқлол эса, тилимизни ўз хусусиятига таянган ҳолда ўрганиш имконини берди. Шу муносабат билан Ф.Зикриллаев ўзбек тили грамматикасининг ўзига хос жиҳат-

Қўнғироқ чалинган, она тили ва адабиёт фани хонасига ўқувчилар кириб келди. Спектакль бошланди. Саҳнада бош қахрамон ва кичик образлар. Йўқ, битта кичик қахрамон ва 16-17 нафар бош қахрамон. Кимдир Отабек, Кумуш, яна кимдир Анавару Раъно, Тоҳир ва Зухро... ва саҳна асари муаллифи — адабиёт фани ўқитувчиси. Йўқ, у актёр. Гоҳида она, устоз, гоҳ болақай, гоҳ бутунлай сирли хилқат. Ҳа, Республика ихтисослаштирилган мусика ва санъат академик лицейи ўқитувчиси Доноҳон Усмонованинг ҳар соат дарси саҳналаштирилган асарини эслатади.

Муаллима таълим олган даврларини эслаб шундай дейди:

— Сирдарё вилоятидаги 22-мактабда ўқиганман. Синиқ парталар, ранги ўчган доска ва киш кўнларини этни жўнқитиридан совуқ синфхоналар... Бугун ўқувчиларига ҳавасим келди. Улар учун барча шароитлар мўҳайё.

Ўқувчилик йилларида қаҳрамонимизга дам актриса, дам расом бўлиш орзуси тинчлик бермасди. Аммо ер айланб, ўқитувчилик бахти насиб этди. Кейинчилик бу касб эгаси санъатнинг барча турларини ўзида мужассам қилган касб бўлиши лозим-

лигини англаган муаллима ичидан қувонди. Унинг санъатга иштиёқи ҳар бир дарсини санъат даражасида ташкил этишида асқотмоқда. Айниқса, мусика, расм ва куй асосида ўқувчиларни ижодий матн тузишга ундаш уларнинг билимини, ижодий ва интеллектуал салоҳиятини синовдан ўтказишда, дунёқарашини кенгайтиришда самарали усул эканини ўз тажрибасида кўрсатиб бергани ёш ўқитувчиларга ўрнак бўлмоқда.

Муассасада ўқувчиларнинг китобхонлик савиясини ошириш мақсадида турли танловлар, маънавий-маърифий тадбирлар ўтказиш аънаёнага айланган. Тўрт йилдан буён ўтказиб келинаётган

«Зукко китобхон» танлови, «Менинг биринчи харидами», «Бир болага уч китоб» акциялари шулар жумласидандир.

Наргиза Тўхлиева, Юлдуз Файз, Чаманой Узоқова, Ойхон Эркинжон қизи каби шоғирдлар адабиёт йўналишида Зулфия номидаги давлат муқофотига сазовор бўлди, бир қанчасининг илк китоблари нашрдан чиқди.

Ҳатто тошдан гиёҳ ундириб, заминни яшнатувчи обихаёт ҳам бир жойда туриб қолса, бузилади, айниқди. Доноҳон Усмонова эса оқиб турган дарё мисол тилимиз изланишида. Ҳаммуаллифликда «Маҳорат ўқунлари», «Истеъдод жилғалари», «Қўнғироқ чалинғунча», «Қувноқ грамматика» каби тўпламларни чоп эттирган. Она тили ва адабиёт таълими сифатини янада ошириш, ҳамкасблари билан тажриба алмашиш учун айни пайтда «Тўғрак машғулоти», «Сценарийлар тўплами» номли услубий қўлланмалар устида ишляпти.

Гулчехра АШУРОВА,
ЎЗМУ талабаси

Ustoznoma

ФИДОЙИ ОЛИМ, КҮЙИНЧАК УСТОЗ

Комилжон аканинг ёшлиги — ўқувчилик, талабалик йиллари илм-фаннинг янги марраларига интилиш, ўз устида ишлаш, шу кунга қадар эришган ютуқларига замин ҳозирлаш билан ўтди. У аввалига пойтахтимиздаги 90-мактабни, сўнг Тошкент политехникуми (ҳозирги Тошкент политехника касб-хунар коллежининг) мебелсозлик йўналишини муваффақиятли тамомлаб, Тошкент давлат иқтисодий университетига ўқишга кирди. Университетда ҳам салоҳияти, илмий изланишлари билан мутахассислар назари-га тошди.

К.Исмоилов университетни имтиёзли диплом билан тамомлаб, Ўзбекистон Фанлар академиясининг ўша пайтдаги иқтисодий институтда илмий ходим, кейинчалик Ўзбекистонда мебел саноатини ривожлантиришнинг иқтисодий масалалари бўйича изчил изланишлар олиб борди. Номзодлик диссертациясини муваффақиятли ёқлаб, доцент илмий унвонини олди.

Комилжон ака қарийб қирқ беш йилдан буён Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат, Тошкент молия институтларида ёшларга иқтисодий билим асосларидан дарс бериш баробарида уларни тадбиркорлик сир-асроридан хабардор этиб келмоқда.

— Мустақиллик бизга жуда катта имкониятлар эшигини очди, — дейди устоз. — Биргина мебелсозликни оладиган бўлсак, бундан чорак аср муқаддам мебел фабрикалари аҳоли талаби ва

эҳтиёждан кўра белгиланган режани бажаришнинг асосий вазифа деб биларди. Одамлар икки-уч йил бир хил ўлчам, бир хил ном, ягона хомашёдан ясаладиган, кўпинча ихчамроқ уйларга жойлаштириш ноқулай бўлган, қўпол кўринишдаги жиҳозлардан фойдаланишга мажбур эди. Ҳозир эса тадбиркорлар бюртмачи талаб-эҳтиёжларига мос мебеллар ишлаб чиқаришмоқда. Махсулотлар сифатли, хомашё танлаш имкони ҳам мавжуд. Бу, шубҳасиз, юртимизда бозор иқтисодиёти эркин, жадал суръатда ривожланаётгани, тадбиркорликка қаратилаётган юксак эътибор самарасидир.

Устоз юздан зиёд илмий мақола ва ўқув-методик ишланмалар муаллифидир. Чунончи, унинг "Молия бозори", "Хусусийлаштириш асослари", "Мулкчилик тизими" каби методик қўлланмалари чоп этилган. Касб-хунар коллежи ўқувчиларига мўлжалланган "Молия бозори" номли дарслиги иқтисодий йўналишда таҳсил олаётган ёшларга зарур қўлланма сифатида ўқитилмоқда.

Айни пайтда ҳам олимнинг илмий изланишлари, салмоқли тадқиқотлари сусайгани йўқ. Ақинча, устоз ҳамон истеъдодли, салоҳиятли шоғирдлар қўршовида илмий бахслар уюштилади, ёшларни илм-фан пиллапоясидан шахдам одимлашга ундайди.

Солиҳ ТОШПЎЛТОВ,
техника фанлари доктори, профессор,
Акрам АҚМАЛОВ,
педагогика фанлари номзоди, доцент,
Фарҳод МУҲАММЕДОВ,
иқтисод фанлари номзоди, доцент

ТИЛШУНОСНИНГ УМР МАЗМУНИ

Fanimiz fidoyilari

лари тадқиқига киришди ва "Ўзбек тили морфологияси" (1994) ўқув қўлланмасыни яратди.

Ғ.Зикриллаев шу йўналишдада илмий изланишларини давом эттириб, 1994—1998 йиллари ўзи ва шоғирдлари билан бирга Бухоро давлат университети жамоаси ҳузурида ўнга яқин мавзуларда маърузалар қилди ва бу маърузаларни жамлаб, "Истиқлол ва она тили қўрилиши талқини ҳамда таълими" номи билан алоҳида тўплам ҳолда чоп эттирди (Бухоро, 1998).

Олим 2004 йили адабий ўзбек тилининг истиқлол давридаги аҳоли, меъёрийлиги, систем тузилиши каби масалаларга бағишланган "Истиқлол ва адабий тил" монографиясини яратди. Монографияда у ҳозирги кунда ўзбек адабий тилининг қўллини доираси ва софлиги қониқари эмаслиги-

ни таъкидлайди. Тилшунос бу асарда тилимизни рус, немис, инглиз тиллари билан қиёслаш натижасида ўзбек тили систем тузилишининг бош хусусияти тежамкорлик эканлигини асослаб беради ва адабий тил меъёрларини ислоҳ қилишда тилимизнинг ана шу хусусияти ҳамда она тили табииатини теран ҳис этган ёзувчилар нутқига таяниб иш қўриш лозимлигини таъкидлайди.

Атоқли тилшуноснинг илмий ишларидаги тежамкорлик билан боғлиқ яна бир жиҳатини айтиб ўтиш кераки, у грамматик ҳодисалар хусусиятини далиллашда кўпинча Абдулла Қаҳҳор асарларидан мисол олади. Чунки Абдулла Қаҳҳор ўзбек тилининг хусусиятини чуқур ҳис қилган ва ўз асарларида тежамкорликка изчил риоя этган ёзувчи. Ғ.Зикриллаев мазкур монографиясида ёзувчининг "Сароб", "Қўшчинон чироқлари", "Синчалак", "Ўтмишдан эртақлар" асарларида шахс,

сон, ҳурмат шакллари қўлланганда кишилик олмошининг тежалишини статистик ва матний таҳлил қилиб, "Абдулла Қаҳҳор сўз ва қўшимча маънодошлигини теран ҳис қилган, бугун ижоди давомида сўз(олмош)ни тежаб ишлатган" деган хулосага келди.

Зикр этилган дарслик ва қўлланмалар, Боку ва Тошкентда босилган 50дан зиёд илмий мақоалар муаллифи Ғ.Зикриллаев — ҳақиқий филолог олим. У адабиётни, шеърятни севади, яхши тушунади; Ғани Зикриллаев шеър ҳақида сўзлаганда, қаршинида факат тилшуносни эмас, зуқко ва ҳассос шеършуносни, шеър орқали ҳаёт ҳодисаларига ҳам баҳо бера олувчи етук шахсни кўрсиз. Бу — бағоят ибратли фазилатдир.

Атоқли тилшунос доимо изланишлар билан банд. Заҳматкаш олимга узоқ умр, сиҳат-саломатлик, оилавий бахт, илоҳий ишларига ривож тилаб қоламини.

Иброҳим ҲАҚҚУЛ,
Феруз САҒАРОВ

2014-yil 1-mart, № 18 (8667)

Юртимизда болалар ва ўсмирлар ўртасида спортни оммалаштириш, соғлом ҳаёт тарзини кенг қарор топтириш, баркамол авлодни шакллантиришга алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда. Болалар спорт таълим-тарбия соҳасининг узвий қисмига айланди. «Соғлом бола йили» давлат дастурида алоҳида эътибор қаратилган жисмоний тарбия ва спортни кенг тарғиб қилиш, бунинг учун тўқис шароитларни яратиб бериш масаласи бугун барча юртдошларимиз, айниқса, таълим муассасаларида ёш авлодга таълим-тарбия бериб келаётган ўқитувчи-педагогларнинг диққат-марказида.

«ЭНГ ФАОЛ БОЛАЛАР СПОРТИ ТАРҒИБОТЧИСИ»

Халқ таълими вазирлиги томонидан ташкил этилган «Энг фаол болалар спорт тарғиботчиси» танлови ҳам айни шу мақсадларга хизмат қилади. Танловни ташкил этиш тўғрисида қабул қилинган буйруқда уни тизимли ва юқори савияда ўтказиш, фаол иштирокчи ўқувчилар ва ғолибларни, фаоллик кўрсатган педагогларни моддий ва маънавий рағбатлантириш, ҳар бир туман (шаҳар)да болалар спорт тарғиботи бўйича биттадан таянч мактабини белгилаш каби вазифаларга алоҳида урғу берилган.

Мазкур танлов умумтаълим мактабларининг 5–9-синф ўқувчилари ўртасида 3 босқичда ташкил этилади. Яъни, 1-босқич жорий йилнинг февраль ойидан 2015 йилнинг февраль ойига қадар мактабларда синф, синфларо ва мактаб бўлиб, 2-босқич — туман (шаҳар) босқичи 2015 йилнинг март ойида, 3-босқич — ҳудудий босқич 2015 йилнинг апрел ойида ўтказилади. Мактаб босқичи танловининг энг муҳим босқичи ҳисобланади.

Танловда мактаб ўқувчилари «Спорт ва соғлом оила — соғлом жамият асоси» мавзусида энг яхши ишчи, энг яхши

деворий газета, энг яхши ролик, энг яхши фотосуратлар, энг яхши ОАВда эълон қилинган материал, энг яхши интернет материаллари, энг яхши тақдимот, энг яхши лойиҳа йўналишларида ўз ижод намуналари билан иштирок этадилар. Шунингдек, йилнинг ҳар бир ойини танловнинг муайян бир йўналишига қаратиш белгилаб қўйилди. Унга кўра, февраль — иншоолар танлови; март — деворий газеталар танлови; апрель — тақдимотлар танлови; май — ОАВда эълон қилинган материаллар танлови; июнь — август ойларида ўқувчилар ёзган таътил тадбирларида иштирок этади), сентябрь — фотосуратлар танлови; октябрь — интернет материаллари танлови; ноябрь — викториналар, декабрь — видеороликлар танлови ва январь ойида болалар спорт тарғиботчиси саралаш бўйича лойиҳалар танлови ўтказилади.

Низомга кўра, мактабданоқ энг фаол болалар спорт тарғиботчисини саралаш оlish мақсадида таълим муассасаси директори спорт тарғиботига асосий масъул шхс этиб белгиланди. Спорт тарғиботчилари фаолиятини мувофиқлаштириш ва уларни ҳар томонлама

Tanlov

қўллаб-қувватлаш, мактабда «Спорт тарғиботчилари» бурчагини ташкил этиш ишларига директорнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари ва жисмоний тарбия ўқитувчиси масъул этиб белгиланди. Синфда спорт тарғиботчиларини тайинлаш ва уларга ҳар томонлама ёрдам бериш синф раҳбари зиммасига юкланди.

Иштирокчиларнинг ижодий ишлари сони, қамрови, ижодкорлик билан ёндашилгани, факт ва далилларнинг қўлланилгани ҳамда дизайни асосида баҳоланади. Ҳар бир босқичда биттадан ўғил ва қиз бола ғолиб сифатида кейинги босқичда иштирок этади. Танловнинг вилоят босқичида ғолибликни қўлга киритган 28 нафар иштирокчи (ҳар бир ҳудуддан бир нафардан ўғил ва қиз бола) Хоразм вилоятида бўлиб ўтадиган «Умид нихоллари — 2015» спорт ўйинларида Халқ таълими вазирлиги ва Болалар спортни ривожлантириш жамғармасининг махсус сертификат ва эсдалик совғалари билан тақдирланади.

Мазкур танлов таълим муассасаларида жисмоний тарбия дарслари, спорт секциялари ва тўғрақлари фаолиятини самарали ташкил этиш, уларда ўқувчиларнинг фаол иштирокчи таъминлаш, иқтидорли спортчи ўқувчиларни тенгдошларга ўрناк сифатида кўрсатиш орқали спортни тарғиб қилиш, таниқли спортчилар ва мураббийлар иштирокида «Маҳорат дарслари»ни ташкил этиш, оила-ларда спортсеварлиқни тарғиб қилиш ва ота-оналар билан ҳамкорлигини янада мустаҳкамлашга замин яратади.

Жўрабек ЖАНГИРОВ,
«Ma'rifat» мухбири

ЁШЛАР ЖИНОЯТЧИЛИК ВА ТЕРРОРИЗМГА ҚАРШИ

Самарқанд олимпия заҳиралари тайёрлаш марказида «Биз жиноятчилик ва терроризмга қарши курашамиз!» шиори остида мусобақа ўтказилди.

Президентимизнинг жорий йил 6 февралдаги «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишга қаратилган қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори ижросини таъминлаш мақсадида ўтказилган мусобақада вилоятдаги анъанавий қарато-до билан шуғулланувчи 6 ёшдан 18 ёшгача бўлган 60 нафарга яқин спортчи иштирок этди.

— Мусобақа ёшларни она-Ватанга садоқат, тинчликнинг қадрига етиш, меҳр ва муҳаббат руҳида тарбиялаш мақсадида ташкил этилди, — дейди «Қамолот» ЁИХ шахар кенгаши раиси Р. Қобилов. — Шу боис, мусобақага профилактика назоратида турувчи ёшларни ҳам жалб этдик. Бу уларни соғлом фикрлашга, тенгдошларидан ўрناк олишга ундайди.

Етти вазн тоифасида ўтказилган мусобақа ғолиблари жорий йили бўлиб ўтадиган Ўзбекистон чемпионатида иштирок этади.

Ҳаким Жўраев,
«Ma'rifat» мухбири

ҒОЛИБЛИККА ДАЪВОГАР ЖАМОА

унинг таркибида икки қарра «Баркамол авлод» спорт ўйинлари ғолиблари ҳам бор

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари ҳамда олий таълим муассасалари талабалари ўртасида анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган «Умид нихоллари», «Баркамол авлод», Универсиада спорт ўйинлари ёшларнинг спортга бўлган қизиқишини янада ошириш, маҳоратларини намоён этишга кенг имконият яратиб бериш, уларни қўллаб-қувватлашни кўзда тутилади.

Юртбошимиз ташаббуси билан ташкил этилган ушбу уч босқичли спорт ўйинлари таълим муассасаларида билим олаётган ёшлар томонидан орзиқиб қўйилган ҳақиқий спорт байрамига айланиб улгурди. Ўғил-қизларни спортга кенг жалб этиш масаласида давлат сиёсати даражасига қўтарилган бугунги кунда бундай узлуқсиз спорт мусобақаларининг аҳамияти янада яққолроқ намоён бўлмоқда. Жорий йил

Наманган вилоятида ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари ўқувчи ёшлари ўртасида бўлиб ўтадиган «Баркамол авлод» спорт ўйинларида юртимизнинг барча ҳудудларида тайёргарлик ишлари қизгин кечмоқда. Спорт мусобақаларида ҳар доим юқори ўринларга даъвогарлик қилиб келаётган пойтахт жамоасини кучли спортчи ўқувчилар билан шакллантиришга мутахассис ва мураббийлар алоҳида эътибор қаратишган.

— «Баркамол авлод—2014» спорт ўйинларининг финал босқичида муносиб иштирок этиш, совринли ўринларни эгаллаш мақсадида кучли иқтидор соҳибларини саралашга академик лицей ва касб-хунар коллежиданоқ катта эътибор қаратилди, — дейди Тошкент шаҳар ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси бош мутахассиси Отабек Абдурашулов. — Шу боис Тошкент шаҳридаги 109 та ўрта махсус, касб-хунар

таълими муассасаларининг 62184 нафар спортчи ўғил-қизлари (22083 нафари қизлар) спортнинг 16 тури бўйича саралашнинг биринчи босқичида иштирок этиш учун ўзаро куч синашди. Улар орасидан саралаб олинган 13166 нафар ўқувчи саралашнинг 1-босқичида иштирок этди ва ғолибликни қўлга киритганлари навбатдаги 2-босқичга ўйлаштирилди. Наманганда бўлиб ўтадиган финал босқичида пойтахтимиз шарофтини ҳимоя қиладиган ёшларни саралаб олишга хизмат қиладиган мазкур 2-босқичда 57та таълим муассасасидан 1017 нафар (410 нафари қизлар) ёш спортчи ўқувчилар иштирок этди. Шаҳар босқичида қатнашган кучли, чаққон ва маҳоратли спортчилар олдидан бундан ҳам юқори марра турганини ҳис қилган ҳолда бор имкониятларини ишга солишди. Шу боис, курашлар кескин ва муросасиз руҳда ўтди. Айниқса, спорт мусобақалари таркибига янги киритилган оғир атлетика, бокс, эркин ва юнорум кураши, таэквандо ҳамда дзюдо баҳсларида спортчиларнинг фаоллиги кузатилди.

касаройлик маҳоратли сузувчиларга етадигани топилмади. Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети қошидаги 2-академик лицейда теннис бўйича пойтахт шаънини муносиб ҳимоя қилиш иштирокидаги спортчи ўқувчилар ўз маҳоратларини намоён этиш учун қорғат чиқдилар. Мусобақада мазкур академик лицейнинг 3-босқич ўқувчиси Дилбар Дўстова 1-ўринни қўлга киритди.

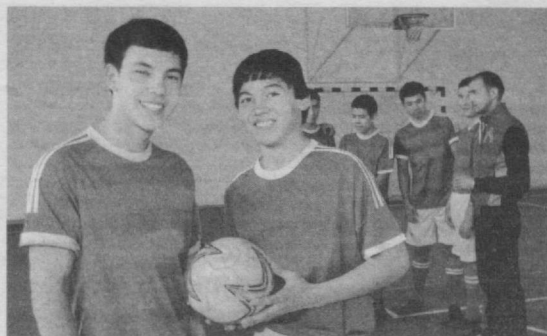
— Оиламизда жисмоний тарбия ва спортга, айниқса,

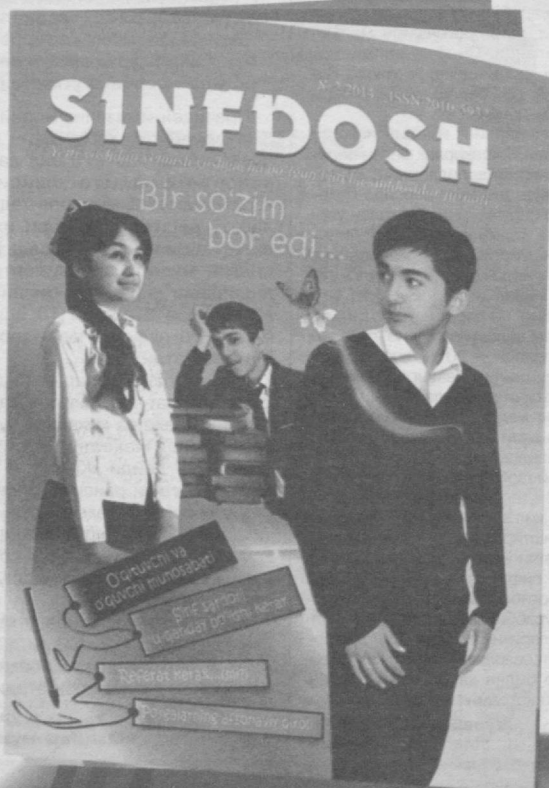
теннисга қизиқиш ва меҳримиз бўлакча. Спортчилар оиласида улғайганим учун ҳам 7 ёшдан теннис билан мунтазам шуғулланиб келаман. Бугун юртимизда биз ёшлар учун спортнинг барча тури билан шуғулланиш учун кенг имкониятлар яратилган. Тенгдошларимизнинг халқроқ майдонда қўлга киритаётган ютуқлари бизни спортга янада кўпроқ меҳр қўйишга қорлайди. Меҳнатларим, ўз устимда тинимсиз ишлашим самараси ўлароқ, 2 йил «Баркамол авлод» спорт мусобақаларининг финал босқичида иштирок этдим ва ғолибликни қўлга киритдим. Бу йил учинчи бор иштирок этиш учун бор имкониятларни ишга солиш ва саралаш босқичида 1-ўринни қўлга киритдим. Мусобақалардан олдин акам, маҳоратли теннисчи, юртимизнинг иккинчи рақамли ракеткачиси Фаррух Дўстов билан кўпроқ машқ қиламан. Акамнинг маслаҳатларини олиб, тажрибасидан кўпроқ ўрганишга ҳаракат қиламан.

Бошқарма бош мутахассиси О.Абдурашуловнинг айтишича, 11та спорт туридан «Баркамол авлод — 2014» спорт мусобақасининг финал босқичида ва 5та жамоавий спорт туридан ҳудудий саралаш босқичида иштирок этадиган пойтахт жамоаси шакллантирилди. Жумладан, 126 спортчи, 21 мураббий ва 18 ҳакам, жами 165 нафар иштирокчини спорт кийимлари билан таъминлаш чоралари қўрилмоқда.

Жўрабек ЖАНГИРОВ,
Одина ҚУЛМУРОВА,
Нигина ХУҲАЕВА

В.ГРАНКИН
олган суратлар.

Hurmatli ustoz-murabbiylar!

Mana, jurnalimizning 2-soni ham nashrdan chiqdi.

Bu sonda:

- ✓ Ikkinchi farzand omadsizmi?
- ✓ Sinf sardori qanday bo'lishi kerak?
- ✓ Xudoyberdi To'xtaboyevning hech kimga ma'lum bo'lmagan xotiralari
- ✓ Referat kerak!(mi?) Kabi bir-biridan qiziqarli maqolalarimiz jurnal sahifalaridan o'rin olgan. Jurnalning yanada qiziqarli va ommabopligini oshirishga o'z hissangizni qo'shishingizni so'raymiz. O'zingiz va o'quvchilaringizning ijod namunalaridan tahririyatimizga yuboring.

O'qituvchingiz
sizni **yomon** ko'rsa

8-9 MAKTUB

"O'rtoq direktor,
uchastkamizni
qaytarib bering!"

24-25

Dilfuza Rahimova:

"Sariqchadan kelgan sinfdoshim bilan bir-birimizni yoqtirar edik".

Yigit va qizlar bahsi: 28
"Sizdan ugina,
bizdan bugina"

**O'zbek allomalarini
ingliz tilida o'rganamiz**

Ma'rifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi, O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Markaziy kengashi.

Bosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Jumanazar BEK-NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV, Farrux JABBOROV (bosh muharrirning birinchi o'rinbosari), Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Farhod RIZAYEV, Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari, "Учитель Узбекистана"), Mirzakarim XUDDIYEV, Baxtiyor YOQUBOV (mas'ul kotib), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Узбекистана"), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta
O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

INDEKS: 149, 150, Г-326.
Tiraji 66235.
Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3.

"Ma'rifat" dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqiriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-53-14, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi — 233-56-45, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 233-54-49, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-54-63, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 233-76-40, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar:
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

Navbatchi muharrir:
Nazokat XOLMETOVA.

Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

"Sharq" nashriyot-matbaa
aksiadorlik kompaniyasi
bosmaxonasi.

Korxona manzili:
"Buyuk Turon" ko'chasi, 41-uy
Y'ZA skayin — 21.10
Topshirildi — 21.50